

ZAJĘCIA MUZYCZNO-RUCHOWE DZIECI

I Przedszkole – środowisko wychowania estetycznego	2
1.1. Sztuka i jej wielostronne formy aktywności	2
1.2. Taniec i jego rodzaje.....	4
1.3. Rola tańca i ćwiczeń ruchowych w procesie dydaktyczno –wychowawczym	7
II Muzyka i taniec wartością artystyczną i pedagogiczną w przedszkolu	12
2.1. Wartość artystyczna.....	12
2.2. Wartość pedagogiczna	13
2.3. Muzyka i taniec w przedszkolu	17
III Rozwój psychofizyczny dziecka sześciolatniego a potrzeba ruchu	21
3.1 Dziecko sześciolatnie i specyficzne właściwości rozwojowe.....	21
3.2 Aktywność ruchowa dzieci w wieku przedszkolnym.....	32
3.3 Wpływ ruchu na zdrowie dziecka	35
IV Zarys metodologii badań własnych.....	39
4.1. Przedmiot, cel badań.....	39
4.2. Problemy, pytania i hipotezy badawcze.....	42
4.3. Metody, techniki i narzędzia badawcze	46
4.4. Teren, próba i organizacja badań.....	48
V Analiza uzyskanych wyników badań	50
5.1. Wpływ zajęć muzyczno-ruchowych na rozwój dzieci w wieku przedszkolnym w opinii ich rodziców	50
5.2. Wpływ zajęć muzyczno-ruchowych na rozwój dzieci w wieku przedszkolnym w opinii nauczycieli	58
Zakończenie	71

Uzyskaj pomoc – poprawaprac.pl

I Przedszkole – środowisko wychowania estetycznego

1.1. Sztuka i jej wielostronne formy aktywności

Historia człowieka łączy się z historią sztuki. Wiemy z lekcji historii, że już w czasach prehistorii ludzie za pomocą rzeźby i rysunku próbowali uwiecznić ważne wydarzenia oraz wyrazić uczucia. Zanim rozwinął się język fonetyczny ludzie komunikowali się z pomocą symboli obrazkowych. Być może ta tradycyjna obecność sztuki w historii ludzkości sprawiła, że stała się ona uniwersalnym i ponadczasowym środkiem przekazu, dla którego nie istnieją podziały kulturowe czy językowe.

Sztuka jak przyroda pozwala przeżyć uczucia radości, harmonii oraz doznać wzruszeń. Staje się inspiracją do działań i niejednokrotnie pozwala odnaleźć odpowiedzi na nurtujące ludzi pytania. Jest tak, gdyż sztuka to odpowiedź na rzeczywistość, ponieważ zawiera ją w sobie. Dzięki sztuce człowiek pobudza drzemiącą w sobie wrażliwość oraz ją pielęgnuje. Istotne jest, więc by w wychowaniu wspierać i promować wszystkie przejawy sztuki¹.

Jednak zanim opisana zostanie rola sztuki w wychowaniu należy określić termin sztuki. Jest to dość trudne, ponieważ dopóki przejawy artystycznej działalności mają miejsce, można weryfikować i dobudowywać jej definicje. Sztuka jest rozmową, prowadzona za pomocą symboli; brak symboli jest jednoznaczny z brakiem dialogu ze sztuką. Sztukę można uściślić z pomocą dwóch zasad²:

- tworzenia – cecha charakterystyczna psychiki ludzkiej, pobudzająca do aktywności oraz angażowania odbioru symboli;
- formy – pojmowanej jako powszechny, obiektywny aspekt wszystkich dzieł sztuki.

Do specyficznych cech sztuki możemy zaliczyć: odtwarzanie oraz naśladowanie rzeczywistości, nadawanie rzeczom kształtu, wytwarzanie piękna, ekspresja.

¹ M. Boberska, I. Kuninska, A. Benicewicz-Miazga, Sztuka świata, Wydawnictwo Arkady, Warszawa 2010, s. 62.

² Tamże, s. 70.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

Wymienione cechy przybliżają klasyczne rozumienie sztuki a także nakreślają założenia wychowania estetycznego, a poprzez to edukacji kulturalnej³.

Jedną z form aktywności przez sztukę jest twórczość plastyczna. Twórczość ta okazuje się źródłem wiedzy o psychicznym życiu człowieka. Twórczość plastyczna to potrzeba rozwojowa każdego dziecka i regulator równowagi emocjonalnej. Praca plastyczna nie musi być wytworem artystycznym, ale to proces twórczy, rozwijający i ujawniający cechy osobowości. Jednostka jest twórcza, a jej aktywność stanowi potrzebę wyrażania siebie, swych przeżyć oraz myśli. Wewnętrzny świat jest prawdopodobny do ujawniania się poprzez ekspresję plastyczną. Prace plastyczne to klasyczna postać ekspresji jednostki od najmłodszych lat, na podstawie których można zbadać wiek rozwojowy i psychiczny.

Aby uruchomić aktywność twórczą trzeba pozwolić jednostce na spontaniczność, ponieważ sprzyja to samokrytycyzmowi, podejmowaniu ryzyka oraz łatwości ekspresji. Ukształtowanie twórczej postawy następuje, gdy jednostka odnajdzie korzystne warunki wyzwania swobodnej ekspresji. Osiągnięcie sukcesu w wyzwaniu ekspresji plastycznej zależy od dobrej znajomości jednostki, jej potrzeb, zainteresowań oraz wiedzy nauczyciela.⁴

Przez wychowanie plastyczne rozumie się czynność pedagogiczną podjętą poprzez wychowawców w celu: wzbogacenia przeżyć estetycznych w kontakcie z naturą, uwrażliwienia dzieci na piękno natury, rozwijanie wyobraźni oraz aktywności twórczej, dostarczenie dzieciom wiadomości o sztuce.⁵

Muzyka, ruch, zabawa to fundamentalne formy postaci aktywności przez sztukę. U dzieci w wieku trzech – sześciu lat ekspresja pojmowana jest jako indywidualna wypowiedź, wyrażana w zabawie oraz twórczości plastycznej i muzycznej.⁶

Metodą rozwoju dziecięcych twórczych dyspozycji jest też tworzenie muzyki, dającej większe możliwości działania twórczego.⁷

Muzyka wspiera twórcze odkrycia oraz poszukiwania. Rezultatem twórczości muzycznej jest rozwój uwagi, możliwości percepcyjnych, wrażliwości estetycznej co

³ Z. Bania, *Sztuka polska*, Arkady, Warszawa 2013, s. 145.

⁴ Tamże, s. 147.

⁵ A. Nowakowski, J. Chłap-Nowakowska, D. Fedor, G. Jurkowlaniec, *Historia sztuki*, Marketing Room Poland, Kraków 2011, s. 66.

⁶ T. Chrzanowski, *Sztuka w Polsce*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008, s. 70.

⁷ Tamże, s. 150.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

formuje rozwój osobowości. Trzeba szukać metod oddziałujących na psychikę dzieci, umożliwiających rozwój dyspozycji twórczych. Realizacja tych metod odbywać się może w przebiegu zajęć, w czasie których preferowana jest twórczość spontaniczna, oraz takich zajęć, gdzie zwraca się uwagę na twórczość kierowaną⁸.

1.2. Taniec i jego rodzaje

Taniec to zjawisko towarzyszące człowiekowi od wieków. Definiowane jest mianem niezwykłego języka ludzkości, wypełnionego metaforami i ukrytymi wartościami. Taniec jest mową ciała, która w połączeniu z muzyką oraz rytmem tworzy możliwość odkrywania nieuświadomionych dotąd emocji, wartości, przeżyć, zasad, oczekiwań.⁹

Człowiek od urodzenia kontaktuje się z otoczeniem poprzez swoje ciało, wykonuje ruchy i gesty, gdzie elementy składowe mimiki oraz ułożenie ciała spełniają rolę komunikatów w relacjach z ludźmi, dzięki którym można przekazać informacje o swoich potrzebach. Ciało człowieka łącząc się z ruchem i rytmem, doprowadziło do powstawania tańca, zatem takiej dziedziny działalności ludzkiej, w której jednostka jest zaangażowana swym umysłem i ciałem, tym samym tworząc jedność psychofizyczną. To co dzieje się w człowieku, ma charakter dwojaki, gdyż jest albo pracą ducha, ewentualnie pracą fizyczną. Taniec krzepi ciało, podnosi na duchu, daje szczęście.¹⁰

Taniec zaliczany jest do najstarszych sztuk, mocno powiązanej z życiem każdego człowieka, stanowiącej niezwykle zjawisko. Jest uniwersalnym językiem porozumiewania się bez słów, w którym przekaz emocji dokonuje się za pomocą ruchów. Pełni różne funkcje: jest kulturalną rozrywką, zaspakaja emocje, a także jest piękną postacią treningu sprawności fizycznej. Taniec uważany jest za środek międzyludzkiej komunikacji, który zrodził się z naturalnej konieczności ruchu człowieka przy dźwiękach muzyki w celu osiągnięcia psychicznego odprężenia, uzewnętrzniania swoich uczuć, zapomnienia o trudach codziennego dnia.¹¹

Autorzy zajmujący się problematyką tańca podkreślają, że jak na razie nie

⁸ Z. Bania, M. Jendryczko, *Sztuka świata*, Wydawnictwo Arkady, Warszawa 2013, s. 112.

⁹ M. Kronenberger, *Rytmika, rytm, ruch, muzyka, estetyka, kształcenie, wychowanie, profilaktyka, terapia, taniec, teatr*, Łódź 2006, Wyd. Global Enterprises, s. 190.

¹⁰ Tamże, s. 195.

¹¹ *Taniec w edukacji dzieci i młodzieży. Podręcznik dla nauczycieli*, red. nauk. B. Siedlecka, W. Biliński, Wrocław 2003, Wyd. AWF we Wrocławiu, s. 6.

Uzyskaj pomoc – poprawa prac.pl

stworzono jednolitej obowiązującej definicji. Wynika to z faktu, iż w regule każda tańcząca osoba, może w sposób odmienny definiować taniec w zależności od wewnętrznych przeżyć i zainteresowań. W związku z tym słowo taniec dla jednych ludzi może oznaczać jego typ, a dla innych zaś sposób poruszania się lub wyrażania emocji¹².

Taniec można definiować jako rytmiczny ruch wykonywany przy muzyce. Za autora jednej z pierwszych definicji uważany jest Lukiana z Samostate. Jego zdaniem taniec zjawiał się z chwilą powstawania wszechświata, a jego źródło stanowi wieczna miłość i opiera się na wiernym wyrażaniu duchowych przeżyć. Taniec określany jest też, jako typ sztuki polegający na usystematyzowanych ruchach i gestach, związanych rytmicznie z towarzyszącą im muzyką¹³.

Dodatkowo taniec określany jest jako uniwersalny ruch fizyczny, gwarantujący harmonijny rozwój organizmu, wzbogacony o gamę przeżyć psychicznych, które daje kontakt z melodią oraz rytmem. Taniec jest rytmicznym poruszaniem się tańczącego, inspirowanym różnorodną muzyką oraz wewnętrznymi przeżyciami. Jeszcze inna definicja dokładnie określająca taniec utrzymuje, że „stanowi on harmonię rytmicznych ruchów, obrazowo ukształtowanych, nie podporządkowanych wprost pobudkom pracy. Sztuką staje się taniec wtedy, jeżeli funkcjonuje estetycznie własną formą.”¹⁴.

Oprócz pełnienia funkcji narracyjnych, estetycznych, czy terapeutycznych, taniec podejmowany jest z konieczności głębokiej ekspresji naturalnej pozytywnej energii w celu komunikacji transpersonalnej i komunikacji z samym sobą. Należy również wskazać, że taniec jako miarowy, rytmiczny w konkretny sposób ukształtowany ruch człowieka, wyzwala energię kinetyczną, upaja oraz raduje tańczących.¹⁵

Taniec wśród pradawnych ludów stosowany był do uwolnienia swoich emocji, wyrażania przeżyć, był także sposobem na przekazywanie wartości. Niejednokrotnie przyjmował on charakter kultowy, religijny, stanowił postać modlitwy, adoracji nadprzyrodzonych sił. W miarę upływu lat taniec ewoluował, przemianom podlegały pełnione przez niego funkcje, zależne od warunków społeczno – ekonomicznych oraz rozwoju społeczeństw. Przemiany owe spowodowały, że z najprostszych postaci

¹² W. Tomaszewski, Człowiek tańczący, Warszawa 1991, Wyd. Szkolne i Pedagogiczne, s. 69.

¹³ O. Kuźmińska, Taniec w teorii i praktyce, Poznań 2002, Wyd. Akademii Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego, s. 25.

¹⁴ B. Graczykowska, Ruch i taniec nie jedno ma imię. Ćwiczenia muzyczno - ruchowe, Opole 2007, Oficyna Wyd. Politechniki Opolskiej, s. 27.

¹⁵ Tamże, s. 50.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

o charakterze obrzędowym zrodziły się różnorakie typy tańców, odrębne ze względu na żywołość, charakter czy sposób poruszania się¹⁶.

Sięgając do najstarszych czasów przepełnionych obrzędowością, ceremoniałami, wyróżnić można taniec ludowy. Jego teraźniejsza estetyka opiera się na autentyzmie, możliwości odtworzenia dawnych strojów, tradycji, oddających obyczajowość konkretnego regionu, w którym powstał. Taniec ludowy występujący w teraźniejszych, trochę zmienionych postaciach jest kontynuowany poprzez Ludowe Zespoły Pieśni oraz Tańca, ukazujące podczas występów stroje, folklorystyczną muzykę oraz bogactwo figur tanecznych. Innym typem jest tak zwany, taniec klasyczny - balet, uznawany za fundament kształcenia profesjonalnych tancerzy. Estetyka tego tańca tkwi w uformowanych od XVII wieku regułach ruchu, dotyczących wydłużonych linii ciała, ustawienia nóg, prostego trzymania tułowia, ułożenia głowy oraz ramion¹⁷.

W obecnych czasach mówi się o tańcu współczesnym, powstałym w wyniku łączenia różnych technik, pozwalających na ukazanie nieskrępowanych ruchów, które są na granicy możliwości ich fizycznego wykonania. Pozostaje on w stadium nieustannych eksperymentów, bowiem ciągle realizowane są nowe rozwiązania ruchowe. W tańcu współczesnym szuka się różnych technik aby przez ruchy poruszającego się ciała, jak najwierniej oddać zamierzoną myśl, w zgodzie z interpretacją słyszanej muzyki.

Oprócz powyższych rodzajów tańca wyróżnia się jeszcze poniższe¹⁸:

- taniec wyrazisty,
- taniec specjalny,
- taniec historyczny.

Taniec wyrazisty powstał w Niemczech w latach dwudziestych XIX wieku, odrzucał reguły tańca klasycznego, opierając się na wyrażaniu wewnętrznych przeżyć za pomocą swobodnego ruchu¹⁹.

Zaś taniec specjalny to stylizowany taniec ludowy, uformowany w przeciągu XIX wieku i adaptowany do potrzeb scenicznych. To także stylizacja taneczna specyficznych cech jakiejś grupy zawodowej, społecznej, jak taniec: marynarski, cygański czy góralski.

¹⁶ D. Kozięło, *Taniec i psychoterapia*, Poznań 2002, Wyd. KMK Promotions, s. 27.

¹⁷ Tamże, s. 30-31.

¹⁸ Tamże, s. 86.

¹⁹ R. Lawrowska, *Rytm, muzyka, taniec w edukacji: Podręcznik dla studentów i nauczycieli pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej*, ZamKor, Kraków 2005, s. 58.

Uzyskaj pomoc – poprawaprac.pl

Do tańców specjalnych zalicza się także opracowania tańców ludowych wykonywanych przez takie zespoły jak: „Mazowsze” oraz „Śląsk”.

Taniec historyczny to taniec popularny w późnym średniowieczu a także w głównej mierze w renesansie. Do tańców historycznych zaliczane są tańce dworskie²⁰.

Podsumowując należy stwierdzić, że istota tańca polega nie tylko na jego materialnym istnieniu ale również duchowym oddziaływaniu. Taniec nie jest jedynie kombinacją kroków, gestów wykonanych w rytmie muzycznym, ale również możliwością zaspokajania wewnętrznych potrzeb człowieka²¹.

Reasumując można stwierdzić, że taniec jako zjawisko towarzyszące człowiekowi od początku jego istnienia, ma wartość ponadczasową. W każdej epoce miał różnorodne zastosowanie, nie tylko odnoszące się do rozrywki, lecz również mające za celu zwalczanie chorób, udzielanie pomocy w radzeniu sobie z trudnościami, co właściwie obecne jest do teraz. Taniec jest przedmiotem zainteresowania wielu dyscyplin naukowych, między innymi psychologii, pedagogiki czy medycyny.

1.3. Rola tańca i ćwiczeń ruchowych w procesie dydaktyczno – wychowawczym

O wartości tańca w procesie dydaktyczno –wychowawczym przeczytać można już w pracach starożytnych myślicieli takich jak: Platon, św. Augustyn czy Lukian z Samosat. Wielu terażniejszych autorów zajmujących się tańcem zwraca wyjątkową uwagę na jego znaczącą rolę w procesie dydaktyczno –wychowawczym. Rola tańca łączy się z „edukacją kulturalną, która jest procesem wdrażania człowieka w świat kultury duchowej oraz identyfikuje ją z edukacją humanistyczną, której treść polega na rozwinięciu w człowieku człowieczeństwa”.²²

Edukacja kulturalna jest życiowym procesem jednostki, wspieranej przez instytucje, inne osoby a także grupy. Jest splotem różnych, długofalowych bardziej lub mniej intencjonalnych czynności, których konsekwencją jest kupno poprzez jednostkę konkretnych kompetencji kulturalnych składających się na postawę osobowościową jej aktywności kulturalnej. Na te kompetencje składa się nie tylko wiedza, ale też

²⁰ K. Bayer, A. Waćławski, *Taniec: Muzyka i ćwiczenia dla dzieci*, Wydawnictwo Akord, Poznań 2006.

²¹ D. Kozięłło, *Taniec i psychoterapia*, KMK Promotions, Poznań 2002, s. 82.

²² J. Jakubik-Hajdukiewicz, *Twórcze działania dla dzieci z wykorzystaniem terapii tańcem, jogi i kreatywnego pisania*, Garmond - Oficyna Wydawnicza, Poznań 2005, s. 152.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

światopogląd, wrażliwość społeczno-moralna, wrażliwość estetyczna, rozwój zdolności ekspresyjnych oraz percepcyjnych. Tak pojmowana edukacja kulturalna zakłada wszechstronne kontakty kulturalne jednostki i jej czynny udział w sytuacjach pełnych osobowościowotwórczych bodźców, przez co tworzy się pozytywna perspektywa dla wszechstronnego rozwoju jednostki.

Rola tańca w procesie dydaktyczno–wychowawczym dzieci oraz młodzieży jest dość pokaźna. Tematyką tańca i jego wpływem na rozwój człowieka zajmowało się wielu szanowanych pedagogów: K. Orf, J.H. Pestalozzi, R. Laban, M. De Montaigne, J. Locke, F. Froebel, E.J. Delcroze. Zauważali oni jego walory dydaktyczno-wychowawcze. Najbardziej znani, z wykorzystania w procesie dydaktyczno –wychowawczym walorów płynących

z ćwiczeń ruchowych, byli: Rudolf Steiner, Emil Jacques-Dalcroze, Rudolf von Laban²³.

Steiner jest autorem teorii eurytmii. Zakłada ona, że człowiek wyraża swoją osobowość, myśli, uczucia oraz wszystkie treści życia psychicznego z pomocą ruchu i rytmu. W obecnym czasie myśl Steinera jest kontynuowana przez jego zwolenników, którzy rozpowszechniają tę teorię, realizując programy wychowania fizycznego, muzycznego wzorując się na Szkołach Steinerowskich²⁴.

Delcroze jest autorem nowoczesnego wychowania muzycznego, opierającego się na gimnastyce artystycznej. Myśl Delcroze’a stanowi wcielenie koncepcji Steinera. Natomiast Rudolf Laban jest autorem gimnastyki twórczej-ekspresyjnej i nowoczesnej kinetografii. Oprócz zdolności utrwalania przebiegów ruchowych, system ten pozwala również zanalizować ruch oraz przekazać go na każdą odległość w postaci zapisu.²⁵

Laban twierdził, iż ruch jest wyrazem konieczności ludzkiej aktywności. Głosił, że przez ruch ciała człowiek uczy się nawiązywać kontakty z otaczającym światem oraz wszyscy ludzie mają umiejętność porozumiewania się za pomocą ciała, a ruch jest naturalnym środkiem komunikacji²⁶.

Analiza tańca pod kątem wartości w procesie dydaktyczno-wychowawczym, przebiega w trzech aspektach:

²³ Tamże, s. 226.

²⁴ S. Konarska-Zimnicka, W. Iwaczak, *Taniec w piśmiennictwie Polski średniowiecznej*, Akademia Świętokrzyska, Kielce 2007, s. 68.

²⁵ L. Kataryńczuk-Mania, *Metody i formy terapii sztuką*, Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra 2005, s. 56.

²⁶ Tamże, s. 91.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

- rozpatrywanie tańca jako swoistego typu ruchu ludzkiego;
- jako postaci sztuki w obrębie ludzkiej kultury;
- jako środka komunikacji pomiędzy ludźmi.

Zinterpretowany w taki sposób taniec, jest ważnym składnikiem wychowania człowieka. Przejawia się on w kompleksowych zachowaniach, takich jak: myślenie abstrakcyjne, informacja, interakcja, emocje, zaprezentowanie, wyobraźnia. Taniec wyraża się przez ciało człowieka oraz jego psychikę. Prowadzi do integracji osobowości i daje możliwość społecznego a także emocjonalnego rozwoju jednostki. Pomaga w rozwoju koordynacji ruchowej i przyswajaniu symbolicznych wartości ruchu. Kształtuje percepcję ruchową oraz ekspresję niewerbalną przez włączenie elementu twórczości. Pomaga w formowaniu świadomości sensorycznej i rozwija systemowe działanie istoty ludzkiej²⁷.

Wykorzystanie tańca w procesie dydaktyczno–wychowawczym dzieci daje mnóstwo możliwości w kierowaniu rozwojem ich postaw wychowawczych. Wielorakość postaci tanecznych daje możliwość wprowadzenia tańca w każdym stadium kształcenia.

Zabawowa postać tańca sprzyja odprężeniu psychicznemu, likwiduje źródła frustracji

i zmniejsza napięcia. Dzieci pozbywają się kompleksów, otwierają się na świat, są spontaniczne oraz odnajdują swoje miejsce w grupie rówieśniczej. Obecność podkładu muzycznego niweluje efekty fizycznego zmęczenia. Taniec kształtuje precyzję ruchów, orientację przestrzenną. Pozytywnym zmianom ulega postawa ciała dziecka, ponieważ dbając o estetykę ruchów wymaga się od nich prostych pleców i podniesienia głowy.²⁸

Taniec, jako powszechna postać ruchu, wskazany jest w każdym stadium kształcenia dzieci, będący działaniem zwiększającym atrakcyjność procesu dydaktyczno-wychowawczego. Programy nauczania zawierają elementy tańca a także ćwiczeń muzyczno-ruchowych.²⁹

Uczestnictwo w zajęciach tanecznych dzieci w domach kultury, czy innych placówkach kulturalnych, może być sposobem aktywności w wolnym okresie.

Aktywność to jeden z ważnych bodźców, przyczyniających się do rozwoju osobowości

²⁷ A. Czekanowska, *Kultury tradycyjne wobec współczesności: Muzyka, poezja, taniec*, Wydawnictwo TRIO; Collegium Civitas, Warszawa 2008, s. 187.

²⁸ Z. Kwiecinski, B. Śliwerski, *Pedagogika: Podrecznik akademicki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008.

²⁹ B. Śliwerski, *Pedagogika*, Gdańskie Wydawnictwo Pedagogiczne, Gdańsk 2010, s. 86.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

każdej ludzkiej jednostki. Aktywność podejmowana w wolnym czasie cechuje³⁰:

- przyjemność;
- dobrowolność;
- niezarobkowość.

Prócz tego, bycie członkiem grupy tanecznej uczy współżycia z grupą oraz uspołecznia wychowanka. Tworzenie układów tanecznych, podporządkowanie się zorganizowanemu działaniu owocuje identyfikacją z grupą. Takie dziecko uczy się odpowiedzialności za grupę oraz za własne działania na rzecz grupy. Uczy się zdyscyplinowania oraz zaangażowania.³¹

Taniec gromadząc dzieci i młodzież w grupie, oprócz pochłaniania czasu na treningi, wypełnia ogromną część ich pozostałego czasu wolnego, ponieważ ci młodzi ludzie, spotykają się poza domem kultury, na spotkaniach zorganizowanych dla członków zespołu, ich rodzin, przyjaciół.³²

Dużą wartość dla procesu dydaktyczno-wychowawczego ma patriotyczny charakter polskich tańców ludowych. Przyczynia się do kultywowania oraz przekazywania pięknej, bogatej tradycji i kultury tanecznej, będącej symbolem polskiej tożsamości narodowej. Tradycyjny taniec ludowy jest dziedzictwem kulturowym, wyrazem twórczości ludowej i staje się przez to składnikiem kultury narodowej³³.

Przekazując uczniom informacje na temat pochodzenia, charakteru, struktury konkretnego tańca można rozwijać ich zainteresowania dziedzinami sztuki, które służą do indywidualnego rozwoju oraz do pomnażania zdrowia i spędzania czasu wolnego. Poznanie tańców innych narodów zbliża uczniów do nieznanymi kultur, uczy tolerancji, szacunku dla nich – rozwija uczucie przyjaźni. Tańce w grupie rozładują napięcie, dają poczucie przynależności oraz umacniają swoje poczucie tożsamości.³⁴

Wychowawcze a także kształcące wartości ćwiczeń muzyczno-tanecznych oraz tańca stwarzają ewentualność wykorzystania ich, jako wartościowego elementu wychowania fizycznego dzieci zarazem w czasie zajęć szkolnych jak i pozaszkolnych.

³⁰ Tamże, s. 111.

³¹ G. Hornby, E. Hall, C. Hall, J. Bartosik, *Nauczyciel wychowawca*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2005, s. 66.

³² Tamże, s. 89.

³³ T. Hejnicka-Bezwińska, *Pedagogika ogólna*, Wydaw. Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008, s. 64.

³⁴ S. Konarska-Zimnicka, W. Iwaczak, dz. cyt., s. 74.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

Wykorzystując na lekcji różnorakie formy taneczne i ruchowe przy muzyce, z całym bogactwem elementów składowych, kroków, figur wzbogaca się ucznia o nowe zdolności ruchowe kształtując w nim równocześnie korzystne cechy osobowościowe³⁵.

Taniec ma uniwersalne funkcje. Oddziałuje na człowieka wielostronnie. Ma wpływ na sferę poznawczą, sferę motoryki, rozwój emocjonalny, jak również na aspekt rekreacyjny. Taniec zaspakaja naturalną potrzebę ćwiczących, rozwija, kształci poczucie rytmu i słuchu, usprawnia koncentrację ruchową. Wpływa na wyrobienie lekkości, płynności a także swobody ruchów³⁶.

Reasumując należy stwierdzić, iż bezdyskusyjny zdaje się wpływ tańca oraz ćwiczeń muzyczno-ruchowych na formowanie rytmiczności ruchów rozumianych jako umiejętność do podporządkowania, organizacji ruchów w konkretne stosunki czasowe. Taniec, a szczególnie rytmika oddziałują na kształtowanie precyzji ruchów, ich swobodnego przebiegu, które z kolei mają wpływ na doskonalenie globalnej koordynacji. Ćwiczenia rytmiczne przy muzyce pozwalają na jej przeżywanie oraz wyrażanie. Mają również wpływ na podnoszenie kultury życia codziennego, towarzyskiego, uczuciowego młodzieży oraz dzieci.

Codziennie obcowanie z tańcem jest impulsem do pogłębiania umiejętności percepcyjnych, potrzebnych w kontaktach z otoczeniem i jest źródłem motywacji w działaniu człowieka. Dziecko, które wyrosło w atmosferze sztuki, będzie wyróżniało się postawą moralną, estetyczną wrażliwością, twórczą aktywnością wśród rówieśników.

^{35 35} L. Kataryńczuk-Mania, dz. cyt., s. 175.

³⁶ D. Kozięło, dz. cyt., s. 78.

II Muzyka i taniec wartością artystyczną i pedagogiczną w przedszkolu

2.1. Wartość artystyczna

Wartość artystyczna jest niczym innym, jak jedynie doznawaną poprzez użytkownika przyjemnością (a w razie wartości negatywnej „przykrością”), rozumianą jako pewien konkretny stan czy także przeżycie psychiczne doznawane poprzez użytkownika w trakcie obcowania z określonym dziełem. Im dana przyjemność jest większa, tym wyższą wartość użytkownik przyznaje dziełu. W rzeczywistości jednakże samo dzieło żadnej wartości nie ma. To tylko perceptor, który doznaje pewnej przyjemności, opowiada się za tym, aby cenić dane dzieło, lecz ściśle rzecz ujmując, ceni tylko tę przyjemność. Ta jest dla niego czymś cennym, zaś fakt ten bywa bezzasadnie przenoszony na dane dzieło. To samo dzieło wywołuje jednakże u różnorodnych użytkowników różnorodne przyjemności ewentualnie nie wywołuje ich w ogóle, a nawet u jednego oraz tego samego perceptora raz ją wywołuje, zaś drugi raz nie, ewentualnie także całkowicie inną. Stąd mówi się, tzw. wartość dzieła jest nie jedynie subiektywna, lecz także względna, ponieważ jest średnia ze względu na użytkownika oraz jego stan. Wartość ta jest zawsze ciężka do zweryfikowania³⁷.

Z całą pewnością ruch z muzyką jako jedna z postaci aktywności na zajęciach w przedszkolu ma wpływ na odbiór artystycznych wartości poprzez wychowanków. Ćwiczenia muzyczno-ruchowe doprowadzają do uniwersalnego rozwoju organizmu. Mają także wpływ na wzbogacanie artystycznej osobowości dziecka, rozwijają oraz udoskonalają muzyczno-ruchowe nawyki, modelują poczucie piękna oraz są źródłem artystycznych wartości. Ruch przy muzyce odgrywa istotną rolę w powszechnym rozwoju artystycznym dziecka, bowiem w ruchu zintegrowanym z muzyką kryją się przeogromne możliwości artystyczne. Identyfikacja ruchu dziecka z emocją, która

³⁷ J. Jastrząb, Edukacja terapeutyczna: Toruńska Szkoła Terapeutyczna: dziesięć lat doświadczeń, Akapit, Toruń 2002, s. 66.

Uzyskaj pomoc – poprawa prac.pl

wynika z percepcji muzyki ma wpływ na rozwijanie postawy twórczej³⁸.

W procesie kształcenia dziecka nie może zatem zabraknąć kontaktu z muzyką, bowiem jest ona nośnikiem humanistycznych wartości, wyrosła bowiem z przeżyć, doświadczeń, uczuć oraz myśli ludzkich, zaś będąc niejednokrotnie wyrazem doznań artysty może wywołać konkretne nastroje jak też przeżycia. Przez muzykę można kierować tymi właśnie doznaniem, wpływając pozytywnie na rozwój sfery emocjonalnej oraz estetycznej dziecka. Przeżycie muzyczne ma także wpływ na formowanie się moralnych postaw dzieci. Wzruszenie wywołane muzyką sprawia, że dziecko staje się podatniejszym na wpływy wychowawcze. Treści jakie niesie muzyka formują poglądy młodych słuchaczy na ważne wartości w kontaktach społecznych, w środowisku, w stosunku do rodzinnego państwa, kultury rodzinnej oraz innych narodów³⁹.

Muzyka oraz taniec swoje wartości artystyczne objawiają w uwrażliwieniu na rytm. Oprócz tego mają także ważny wpływ na rozwój muzykalności, poczucia rytmu oraz wrażliwości artystycznej dzieci. Mają wpływ na rozumienie oraz zdolność przeżywania innych dziedzin sztuki, głównie teatru oraz sztuk plastycznych⁴⁰.

Zabawa muzyczno-ruchowa jest bardzo ważnym składnikiem, który kształtuje wrażliwość na wartości artystyczne muzyki oraz tańca. Tematyka zabaw może być różnorodna, obrazująca różne dziedziny działalności człowieka, obyczaje ludowe, zjawiska przyrody, sceny z życia zwierząt. Zabawa rozbudza wyobraźnię, dzieciom zostawia się inicjatywę (przykładowo obieranie konkretnych ról, szukanie nazw zwierząt, roślin itd.). Zabawy muzyczno-ruchowe rozwijają wynalazczą wyobraźnię dzieci⁴¹.

2.2. Wartość pedagogiczna

W pedagogice przedszkolnej sporą rolę przypisuje się tańcowi oraz muzyce. Stymulują one uniwersalny rozwój dziecka przez pobudzanie oraz kształcenie procesów spostrzegania, myślenia, mowy, i co jest z tym powiązane, poszerzania wiedzy o życiu.

³⁸ D. Waloszek, Edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna: Obszary sporów, poszukiwań, wyzwań i doświadczeń w kontekście zmian oświatowych, Centrum Edukacyjne Bliżej Przedszkola, Kraków 2010, s. 77.

³⁹ K. Kamiska, Nauka czytania dzieci w wieku przedszkolnym, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2004, s. 44.

⁴⁰ Tamże, s. 62.

⁴¹ G. Treliński, Zintegrowana edukacja wczesnoszkolna: 3xM: matematyka, modelowanie, metodyka, Naukowe Wydawnictwo Piotrkowskie przy Filii Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego, Piotrków Trybunalski 2011, s. 39.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

Dziecko uczy się współodczuwania doznań innych ludzi, poznaje wartości oraz buduje więzi społeczne z najbliższymi, tym samym rozwijając uczuciową wrażliwość. Oprócz tego kontakt ze sztuką sprawia, iż dziecko lepiej się czuje, jest usatysfakcjonowane, radosne, odprężone, co przyczynia się do jego harmonijnego rozwoju, zarazem psychicznego, jak również fizycznego. Można stwierdzić, iż wychowanie estetyczne spełnia funkcję poznawczą, moralno- społeczną oraz zdrowotną⁴².

Toteż właśnie już w przedszkolu powinno się rozwijać artystyczną wrażliwość dzieci przez danie im możliwości odbioru sztuki różnorodnego typu, jak również rozwijanie ich indywidualnej twórczości. Trzeba wprowadzać je w świat estetycznych wartości, rozwijać potrzebę obcowania ze sztuką, jak również budzić w nich wiarę w swoje twórcze możliwości⁴³.

Rola muzyki oraz tańca w wychowaniu dzieci jak również młodzieży jest bardzo ważna. Tematyką muzyki, tańca oraz ich wpływu na rozwój człowieka zajmowało się wielu wybitnych pedagogów: M. De Montaigne, J.H. Pestalozzi, F. Froebel, E.J. Delcroze, J. Locke, K. Orf, R. Laban oraz inni. Zauważali oni wszyscy jego wartości wychowawcze. Tymi najbardziej znanymi, z wykorzystania w pedagogicznej praktyce walorów wypływających z zajęć ruchowo-muzycznych, byli: Szwajcar Emil Jacques-Dalcroze, Węgier Rudolf von Laban, Austriak Rudolf Steiner⁴⁴.

Steiner (przełom XIX i XX wieku) jest autorem teorii eurytmii. Zakłada ona, iż człowiek wyraża własną osobowość, uczucia, myśli oraz wszystkie treści życia psychicznego za pomocą rytmu oraz ruchu. Mówi, iż rytm w muzyce jest odpowiednikiem przeżywania poprzez człowieka wewnętrznych rytmów, ponieważ to one są motorem jego działania oraz źródłem uczuć. W obecnym czasie koncepcja Steinera jest kontynuowana poprzez jego zwolenników, którzy rozpowszechniają tę teorię, realizując programy wychowania muzycznego oraz fizycznego wzorując się na tzw. Szkołach Steinerowskich⁴⁵.

⁴² A. Klim-Klimaszewska, *Pedagogika przedszkolna: Nowa podstawa programowa*, Instytut Wydawniczy Erica, Warszawa 2010, s. 76.

⁴³ E. Wieszczyńska, *Wczesnoszkolna edukacja językowa a nauczanie czytania: Program alfabetyzacji w języku niemieckim jako obcym na przykładzie wybranych metod i elementarzy*, Atut, Wrocław 2007, s. 89.

⁴⁴ Tamże, s. 112.

⁴⁵ A. Jakubowicz-Bryx, *Edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna w warunkach przemian początku XXI wieku*, Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2004, s. 81.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

Delcroze jest autorem nowoczesnego wychowania muzycznego, które opiera się na gimnastyce artystycznej. Koncepcja Delcroze'a stanowi wcielenie koncepcji Steinera. Zaś Rudolf Laban to autor gimnastyki twórczo-ekspresyjnej i nowoczesnej kinetografii. Prócz możliwości utrwalania ruchowych przebiegów, ten system zezwala również analizować ruch oraz w postaci zapisu przekazywać go na jakąkolwiek odległość. Tancerz wyposażony w zdolność jego odczytywania może dokładnie odtwarzać ruch bez udziału stadium pokazu⁴⁶.

Na tej regule odbywają się pokazy labanowskich chórów ruchowych – grup wykonawców poinstruowanych poprzednio na odległość. Po raz pierwszy własne osiągnięcia Laban opublikował w roku 1928 w piśmie „Schrifttanz”. Zaś w roku 1956 Rudolf Laban przedstawił zarys reguł kinetografii w książce *Principles of Dance and Movement Notation*. Kinetografia oparta jest na względnie małej liczbie znaków, z których każdy nosi kilka cech specyficznych konkretnego ruchu: wyznacza kierunek ruchu, jego siłę oraz poziom. Laban uważał, iż ruch jest wyrazem potrzeby ludzkiej aktywności. Ogłaszał, iż poprzez ruch naszego ciała uczymy się nawiązywać kontakty ze światem, który nas otacza, iż wszyscy ludzie posiadają możliwość porozumiewania się za pomocą ciała, a ruch jest naturalnym środkiem komunikacji⁴⁷.

Przykładem oddziaływania z pogranicza wychowania (wspomagania rozwoju) oraz terapii z wykorzystaniem ruchu związanego z rytmem oraz słowem są metody: „Le Bon Depart” (Dobry Start) Holenderki Thea Bugnet, „Developmental Movement” (Ruch Rozwijający) Weroniki Sherbone, „Schulwerk” (Praca Szkolna) Niemca K. Orffa⁴⁸.

Wedle P. Brinsona, analizowanie muzyki oraz tańca pod kątem jego znaczenia wychowawczego, biegnie w trzech aspektach: rozpatrywanie jako swoistego typu ruchu ludzkiego, jako postaci sztuki w obrębie ludzkiej kultury oraz jako środka komunikacji pomiędzy ludźmi. Interpretowanie w ten sposób muzyki oraz tańca jest istotnym składnikiem wychowania człowieka⁴⁹.

Muzykę oraz taniec wyraża się poprzez ciało człowieka jak też jego psychikę. Takie połączenie daje wyjątkowe własności wychowawcze. Doprowadza do integracji

⁴⁶ Tamże, s. 152.

⁴⁷ D. Waloszek, *Pedagogika przedszkolna: Metamorfoza statusu i przedmiotu badań*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków 2006, s. 176.

⁴⁸ M. Karwowska-Struczyk, D. Sobierańska, M. Szpotowicz, *Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna: Badania, opinie, inspiracje*, Wydawnictwo Akademickie Żak Teresa i Józef Śnieciński, Warszawa 2011, s. 150.

⁴⁹ Tamże, s. 170.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

osobowości i daje możliwość społecznego oraz emocjonalnego rozwoju jednostki. Pomaga w rozwoju koordynacji ruchowej oraz przyswajaniu symbolicznych znaczeń ruchu. Kształci percepcję ruchową oraz ekspresję niewerbalną przez dodanie elementu twórczości. Jest pomocna w kształtowaniu sensorycznej świadomości oraz rozwija całościowe działanie istoty ludzkiej⁵⁰.

Wykorzystanie muzyki oraz tańca w pracy z dziećmi stwarza spore możliwości w kierowaniu rozwojem ich osobowości, wychowawczych postaw. Wielorakość postaci muzyczno-tanecznych daje możliwość wprowadzania tańca na każdym stadium kształcenia. Zabawowa postać działalności tanecznej sprzyja odprężeniu psychicznemu, pomniejsza napięcia oraz likwiduje źródła frustracji. Dzieci pozbywają się kompleksów, stają się otwarte na świat, są spontaniczne oraz niejednokrotnie odnajdują swe miejsce w grupie rówieśniczej. Występowanie podkładu muzycznego niweluje efekty fizycznego zmęczenia. Taniec modeluje precyzję ruchów, orientację przestrzenną. Korzystnym zmianom ulega postawa ciała dziecka, ponieważ dbając o estetykę oraz elegancję ruchów wymaga się od nich „prostych” pleców, ściągnięcia łopatek oraz podniesienia głowy. Nie bez znaczenia jest dodatni wpływ tańca na pamięć dziecka, w szczególności na pamięć ruchową, kształtowaną przez powtarzanie sekwencji kroków oraz figur tanecznych⁵¹.

Muzyka oraz taniec, jako uniwersalne postacie ruchu, wskazane są na każdym stadium kształcenia dzieci oraz młodzieży. Są działaniem, które uatrakcyjnia proces dydaktyczno-wychowawczy. Programy nauczania zawierają elementy składowe tańca oraz ćwiczeń muzyczno-ruchowych. Jednak ze względu na możliwość modyfikowania programów, dopasowywania ich do potrzeb oraz możliwości danej szkoły, nauczyciele mają pewną swobodę przy wyborze realizowanych zadań, stąd także nieczęsto pojawiają się pośród nich elementy składowe wychowania tanecznego⁵².

Jest mnóstwo postaci uczestnictwa w kulturze tanecznej, pretendujących do miana postaci wychowania. Ogarniają one tysiące dzieci, młodzieży oraz dorosłych w amatorskim ruchu artystycznym.⁵³

⁵⁰ E. Bielicki, M. Ciosek, Edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna wyzwaniem dla nauczycieli i wychowawców nowego wieku, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2012, s. 42.

⁵¹ E. Smak, T. Kłosińska, I. Konopnicka, Edukacja wczesnoszkolna: Teoria i praktyka księga jubileuszowa dedykowana Profesor Gabrieli Kapicy, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2013, s. 65.

⁵² M. Królca, E. Piwowarska, E. Skoczyła-Krotła, Edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna na początku XXI wieku: Wyzwania i konteksty, Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego Akademii im. Jana Długosza, Częstochowa 2007, s. 143.

⁵³ E. Wieszczyńska, dz. cyt., s. 91.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

Aktywność jest jednym z zasadniczych bodźców, które powodują rozwój osobowości każdej jednostki ludzkiej. Aktywność podejmowaną w okresie wolnym, a zatem również taniec w tym wypadku, cechuje: niezarobkowość, dobrowolność, przyjemność. Prócz tego, bycie członkiem grupy tanecznej uczy współistnienia z grupą oraz uspołecznia wychowanka. Kreowanie wspólnych układów tanecznych, podporządkowanie się wspólnemu działaniu sprawia, iż powstaje pełna identyfikacja z grupą. Członek taki uczy się odpowiedzialności za grupę oraz za własne działania na rzecz grupy. Ponadto uczy się zdyscyplinowania oraz zaangażowania⁵⁴.

2.3. Muzyka i taniec w przedszkolu

Doceniając bardzo dużą wartość rytmu muzycznego zaczyna się jego kształcenie w wieku przedszkolnym, które jest kontynuowane w szkole oraz placówkach pozaszkolnych. Zdecydowanie największą rolę w artystycznej działalności odgrywa jednakże przedszkole. W przedszkolu różnorodne typy artystycznej działalności wypełniają większą część czasu codziennego programu zajęć oraz precyzyjnie powiązane są z zabawą. Różne postacie zabawy można rozwijać w czterech kierunkach, odpowiadającym czterem fundamentalnym funkcjom psychicznym⁵⁵:

- uczucia – zabawa kieruje się ku sztuce dramatycznej,
- wrażenia – różnorodne typy ekspresji plastycznej,
- intuicja – zabawa przez ćwiczenia rytmiczne / muzyka, taniec /,
- myślenie – aktywność konstrukcyjna.

Jakość wpływów wychowawczych na pewne cechy psychiki takie, jak wrażliwość emocjonalna, chłonność intelektualna, ufność może rozsądzać o dalszej drodze życiowej młodego człowieka, o jego nastawieniach w stosunku do świata materialnego, kultury, społeczeństwa oraz w stosunku do samego siebie. Do całkowitego rozwoju dziecka niezbędne jest profilowanie twórczych kompetencji oraz postaw i rozwijanie tej twórczości. Można to uzyskać w procesie edukacyjnym, który trenuje twórcze zdolności przez spontaniczne działania w muzyki czy też ruchu⁵⁶.

Wiek przedszkolny jest jednym z najistotniejszych czasokresów w życiu każdego człowieka. Jest to okres dynamicznego rozwoju oraz otwarcia się dziecka na

⁵⁴ Tamże, s. 123.

⁵⁵ A. Jakubowicz-Bryx, dz. cyt., s. 145.

⁵⁶ Tamże, s. 167.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

rzeczywistość, która je otacza. W tańcu zdecydowanie łatwiej można wyrazić skrywane uczucia, a ruch zastępuje słowo. Nauka tańca w przedszkolu sprowadza się do zaznajomienia dziecka z muzyką oraz ruchem. W formie zabawy przy muzyce ukazywane są proste elementy składowe tańca. Taka postać nauki ma na celu wprowadzenie dziecka pod względem fizycznym oraz psychicznym do nauki trudniejszych kroków oraz potencjalnych choreografii⁵⁷.

Dzieci z wyjątkowymi zdolnościami oraz upodobaniem do tańca znajdują na zajęciach tanecznych w przedszkolu znakomite warunki do rozwijania swych ukrytych zdolności. Równocześnie zajęcia te w sposób wyjątkowy uatrakcyjnią czas spędzony w przedszkolu łącząc tym samym funkcję edukacyjną z zabawą. Wyjątkowy dar instruktora w postępowaniu z małymi podopiecznymi znajduje odbicie w radości na buziach osób uczestniczących. Ponieważ kompetentnie przygotowany instruktor zapewnia fachową opiekę, prezentuje właściwe wzorce oraz bezpośredni dostęp do najlepszej wiedzy tanecznej w połączeniu z wyjątkowo przygotowanymi elementami zabaw. Doświadczenie, jakie dziecko zdobywa w tym okresie, jest niejednokrotnie podstawą, na której budowana jest jego osobowość⁵⁸.

Zajęcia taneczno - ruchowe zaspokajają nie jedynie potrzebę aktywności fizycznej dziecka, lecz również rozwijają szereg jego dyspozycji psychofizycznych⁵⁹:

- poczucie rytmu,
- koncentrację uwagi,
- spostrzegawczość,
- wyższą samoocenę,
- dyscyplinę wewnętrzną,
- współpracę w grupie,
- myślenie,
- pokonywanie nieśmiałości.

Im wcześniej dziecko zacznie naukę tańca, tym lepiej, bowiem nie zdąży jeszcze nabyć nieprawidłowych nawyków postawy takich jak: pochylanie głowy, ciężki chód czy też garbienie się. Za sprawą tańca harmonijnie rozwijają się pojedyncze grupy mięśni. Ekspresja muzyczna przez gest, ruch, śpiew jest zdecydowanie bliższa dziecku aniżeli

⁵⁷ M. Karwowska-Struczyk, D. Sobierańska, M. Szpotowicz, dz. cyt., s. 56.

⁵⁸ K. Kamińska, dz. cyt., s. 124.

⁵⁹ G. Treliński, dz. cyt., s. 81.

Uzyskaj pomoc – poprawa prac.pl

dorosłemu człowiekowi, ponieważ stanowi naturalny bodziec jego aktywności życiowej⁶⁰.

Taniec w szczególności polecany jest dzieciom, mającym różnorodne zahamowania oraz takim, które są zablokowane na kontakty z otoczeniem. W trakcie zajęć tanecznych można się w zupełności rozluźnić oraz niemalże bez udziału świadomości wyżyć się nagromadzonego napięcia. Muzyka oraz taniec, to również terapia dla dzieci nadpobudliwych - przyjemny oraz bezpieczny sposób na rozładowanie nadwyżki energii⁶¹.

Dzieci mające kontakt z ćwiczeniami rytmicznymi posiadają bardziej skoordynowane ruchy, niejednokrotnie osiągają lepsze rezultaty w nauce, mają znacznie lepsze poczucie rytmu muzycznego. Rytm wywoływany muzyką pobudza ćwiczących do rozwiązywania zadań ruchowych w sposób samodzielny, a równocześnie zezwala nauczycielowi na jednoczesne demonstrowanie oraz objaśnianie ćwiczeń⁶².

Muzyka jest drugim, koniecznym składnikiem zajęć muzyczno-ruchowych. Jest środkiem, który dyscyplinuje oraz ułatwia wykonanie ruchów w określonym okresie. Rozbudza również emocjonalnie, tworzy nastrój, pod wpływem którego pomniejsza się zmęczenie, a rośnie chęć do ćwiczeń, wywołuje dobre samopoczucie oraz radość. Według powiedzenia "muzyka łagodzi obyczaje", zajęcia z wykorzystaniem muzyki pomniejszają napięcie, stres oraz poziom agresji pośród dzieci jak również młodzieży. Istotny jest właściwy dobór muzyki, która musi być dostosowana do charakteru ćwiczeń czy też tańca⁶³.

Taniec oraz wszystkie postacie pochodne (gimnastyka artystyczna, aerobik) dzięki zaangażowaniu wszelkich grup mięśniowych, równie efektywnie jak inne dyscypliny sportowe ujęte w programach nauczania, służą rozwojowi fizycznemu dziecka. Zajęcia rytmiczno-taneczne na lekcji wychowania fizycznego mogą być alternatywą dla dzieci oraz młodzieży, które nie lubią dyscyplin ze składnikiem rywalizacji⁶⁴.

Możliwości doboru postaci muzyczno-ruchowych są w praktyce nieograniczone. Nauczyciel może uczyć pełnych układów tanecznych, kroków zasadniczych (tańce

⁶⁰ E. Bielicki, M. Ciosek, dz. cyt., s. 42.

⁶¹ Tamże, s. 62.

⁶² J. Jastrząb, dz. cyt., s. 70.

⁶³ Tamże, s. 147.

⁶⁴ D. Waloszek, dz. cyt.,

Uzyskaj pomoc – poprawaprac.pl

narodowe, towarzyskie, ludowe), może również wykorzystywać niektóre elementy składowe tańca jedynie w rozgrzewce (aerobik, taniec jazzowy itp.) chociażby do lekcji gimnastyki. Ćwiczenia z muzyką odnajdują także miejsce w lekcjach innych dyscyplin, takich, jak gry zespołowe. Wyrabiają one koordynację ruchową, wpływają na szybszą zdolność zapamiętywania ruchów, toteż w treningach gier zespołowych niejednokrotnie wykorzystywane są ćwiczenia rytmiczno-taneczne⁶⁵.

Prócz wszechstronnie korzystnego wpływu na rozwój psychofizyczny dziecka, ćwiczenia przy muzyce posiadają jeszcze jedną, bardzo istotną zaletę - można je prowadzić praktycznie wszędzie. Toteż tak istotną rolę odgrywają w przedszkolu zajęcia z rytmiki oraz baletu. Nie potrzebują specjalistycznego sprzętu, ani też dużej sali gimnastycznej, starczy odtwarzacz, płyta z właściwą muzyką oraz nauczyciel, który jest należycie przygotowany do prowadzenia tego rodzaju zajęć⁶⁶.

Bogactwo zalet postaci muzyczno-ruchowych sprawia, że tego rodzaju lekcje, w szczególności dla dziewcząt są bardzo interesujące. Biorą w nich z chęcią udział nawet te uczennice, które nie mają zainteresowań sportowych oraz nie lubią "zwykłych" lekcji wychowania fizycznego. Prawidłowo prowadzone zajęcia muzyczno-ruchowe dają zarazem uczniom, jak również nauczycielowi sporo radości oraz zadowolenia⁶⁷.

Reasumując trzeba stwierdzić, iż muzyka oraz taniec w wieku przedszkolnym kształtują pozytywne cechy charakteru takie jak: wytrwałość, odwaga, cierpliwość, odporność na trud oraz zmęczenie. Dziecko nabywa zdolności współpracy w grupie, akceptacji samego siebie oraz innych, szukania oraz pokonywania barier własnych możliwości. Prócz tego taniec rozwija myślenie, spostrzegawczość, pamięć, orientację, uwagę, wyobraźnię oraz inteligencję twórczą. Zabawy taneczne oraz tańce ćwiczą jak również usprawniają refleks, koordynację wzrokowo-ruchową, spostrzegawczość, orientację oraz wyobraźnię przestrzenną, formują świadomy ruch, oddech, uczą podejmowania decyzji, sprowadzają do ładu oraz porządku.

Prócz tego z uprzedniego wynika, iż zarazem ruch jak również muzyka odgrywają olbrzymią rolę w rozwoju oraz wychowaniu dziecka. Więc, by wyniki były jak największe, najlepiej jest złączyć muzykę oraz ruch a także stworzyć warunki, by dziecko mogło bardzo często uczestniczyć w zajęciach muzyczno-ruchowych. Ma to

⁶⁵ A. Klim-Klimaszewska, dz. cyt., s. 70.

⁶⁶ Tamże, s. 112.

⁶⁷ E. Bielicki, M. Ciosek, dz. cyt., s. 145.

Uzyskaj pomoc – poprawa prac.pl

bardzo duży wpływ na właściwy rozwój i aktywność dziecka. Oprócz tego, stwarzają mnóstwo okazji do odreagowania, poprzez wyzwolenie zablokowanych emocji, integruje, zaspakaja potrzeby estetyczne, wywołuje poczucie przyjemności, radości. Dziecko biorąc udział w zajęciach muzyczno-ruchowych pozbawione jest lęków oraz strachu, jest zrelaksowane.

III Rozwój psychofizyczny dziecka sześciolatniego a potrzeba ruchu

3.1 Dziecko sześciolatnie i specyficzne właściwości rozwojowe

Dzieciństwo jest pierwszym, bardzo intensywnym etapem w osobniczym rozwoju człowieka. Doświadczenia z dzieciństwa wpływają na dorosłość człowieka, włącznie z jego wiedzą, o świecie zewnętrznym oraz wewnętrznym. We wczesnym dzieciństwie odbywa się dynamiczny rozwój fizyczno-motoryczny człowieka, formują się jego skłonności umysłowe, emocjonalne oraz społeczne.

Wiedza o coraz to większych możliwościach rozwojowych dziecka, o nabywaniu kolejnych kompetencji społecznych oraz poznawczych ma ważne znaczenie dla procesu jego wychowania oraz edukacji. Wiek przedszkolny to najlepszy czas rozwojowy do formowania nawyków, postaw oraz zdolności życiowych w przebiegu bezpośredniego doświadczania poprzez dziecko zarazem w sytuacjach naturalnych, jak również organizowanych. Wspieranie jego rozwoju przez zapewnienie zróżnicowanej przestrzeni działania to fundamentalne zadanie dorosłych⁶⁸.

Termin rozwoju w psychologii jest bardzo często ujmowany w trzech kategoriach⁶⁹:

- zmian ilościowych, które mają charakter liniowy i określają przemiany rozwoju człowieka jako przyrost ewentualnie spadek. Rozwój jest zatem w tym ujęciu nabywaniem oraz doskonaleniem jakiejś własności, a zadaniem otoczenia jest

⁶⁸ T. Berry Brazelton, J. D. Sparrow, A. Kacmajor, A. Sulak, *Rozwój dziecka od 3 do 6 lat*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Sopot 2013.

⁶⁹ R. Lawrowska, dz. cyt.,

Uzyskaj pomoc – poprawaprac.pl

dostarczenie dziecku bodźców oraz stworzenie okazji do uczenia się. Przeważające znaczenie w rozwoju ma bodziec biologiczny;

- zmian jakościowych, w których każdy etap rozwoju traktuje się jako lepszy od wcześniejszego. Fazy rozwojowe mają charakter złożony oraz niejednolity przebieg, prócz dynamicznych przemian składają się na nie czasy stagnacji oraz regresji. Zmiany o charakterze postępu można zaobserwować tylko z dłuższej perspektywy czasowej. W rozwoju sporą rolę spełnia różnorodne środowisko zewnętrzne oraz interakcje dziecka z tym otoczeniem;
- osiągnięcia dojrzałości, która w zależności od przedmiotu analizy może być rozumiana różnorodnie. Dojrzałością można określić przykładowo: zdolność do spełniania wyznaczonych funkcji, ról oraz zadań, dążenie do osiągnięcia doskonałości ewentualnie nieskończony proces dążenia do doskonałości. Spore znaczenie w nadawaniu kierunku rozwoju dziecka ma środowisko oraz jego własna aktywność.

Poszczególne idee rozwoju dziecka przypisują wyjątkowe znaczenie bardzo często jednemu bodźcowi, zaś holistyczne podejście do procesu zmian rozwojowych obejmuje wzajemną interakcję cech wrodzonych, wpływu środowiska, a później również własnej aktywności jednostki. Poznawczo-rozwojowe podejście do rozwoju dziecka, reprezentowane poprzez liczne teorie oraz badania, zaczynając od konstruktywizmu Piageta, społeczno-kulturowej teorii rozwoju L.S. Wygotskiego, społecznej psychologii poznawczej, a kończąc na modelach przetwarzania informacji, jest najbardziej podobne do holistycznego traktowania zmian rozwojowych⁷⁰.

Wiek przedszkolny jest to faza rozwojowa w życiu dziecka, poprzedzająca rozpoczęcie nauki szkolnej. W Polsce przypada ona na czas pomiędzy trzecim, a siódmym rakiem życia. Wiek przedszkolny jest wyjątkowo istotny dla formowania się osobowości człowieka oraz nabywania pierwszych istotnych oraz zapamiętanych doświadczeń. Najistotniejsze osiągnięcia tego czasu to dążenie do samodzielnego oraz odpowiedzialnego podejmowania różnorodnych działań, które wynikają z: poczucia bycia podmiotem własnej aktywności oraz przeżyć, odkrywania świata zewnętrznego

⁷⁰ F. L. Ilg, L. Bates Ames, S. M. Baker, M. Przyłipiak, *Rozwój psychiczny dziecka od 0 do 10 lat: Poradnik dla rodziców, psychologów i lekarzy*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Sopot 2013, s. 145.

Uzyskaj pomoc – poprawa prac.pl

innych ludzi, zdobywania coraz to większej wiedzy o świecie, pojawienia się tuż obok zabawy początków rozmyślnego uczenia się oraz pracy. Wtedy bowiem następują dynamiczne zmiany nie jedynie w formach aktywności dziecka, lecz także w osobowości oraz w relacjach z otoczeniem⁷¹.

Sekwencje zmian, które zachodzą w rozwoju dziecka można przewidzieć. Klasyczne dla konkretnego czasu życia własności, generalnie przyjęte prawidłowości rozwoju mogą jednakże pod wpływem różnorodnych bodźców ulegać przemianie. W procesie rozwoju konkretne jego fazy wywierają wpływ na kolejne⁷².

Własności rozwojowe specyficzne dla wieku przedszkolnego są niezależne od różnic indywidualnych, które pojawiają się pomiędzy dziećmi w zakresie rytmu oraz tempa rozwoju. Najistotniejszym dla dzieci w tym okresie życia wychowawczym środowiskiem jest rodzina i dla większej części z nich dopełniająca jej funkcje przedszkole⁷³.

Mimo indywidualnych różnic u wszystkich dzieci między trzecim a siódmym rokiem życia zachodzą zmiany w psychice, typowe oraz specyficzne tylko dla wieku przedszkolnego, które pozwalają na odróżnienie tej fazy rozwojowej od innych⁷⁴.

Prócz wspólnych dla całego czasu własności rozwojowych w czasie przedszkolnym zachodzą mniejsze zmiany, a to sugeruje, by wyróżnić w nim trzy podokresy fazy⁷⁵:

- wczesna od 3 do 4 r. życia,
- średnia od 4 do 5,5 r. życia,
- późna od 5,5 do 7 r. życia.

Dzieci we wczesnej fazie są mało samodzielne, nie radzą sobie zbyt dobrze w różnorodnych sytuacjach życiowych oraz wymagają pomocy dorosłych nawet przy

⁷¹ Tamże, s. 166.

⁷² A. Klim-Klimaszewska, *Z praktyki wychowania przedszkolnego*, Wydaw. Akademii Podlaskiej, Siedlce 2005, s. 70.

⁷³ D. Waloszek, *Pedagogika przedszkolna: Metamorfoza statusu i przedmiotu badań*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków 2006, s. 73.

⁷⁴ S. Włoch, *Edukacja przedszkolna w teorii i praktyce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2006.

⁷⁵ J. Dziejowska, *Diagnoza przedszkolna: Przewodnik metodyczny*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2011, s. 66.

Uzyskaj pomoc – poprawaprac.pl

prostych czynnościach. Mają ubogie słownictwo, zdecydowanie lepiej rozumieją polecenia indywidualne aniżeli nakazy oraz zakazy dotyczące całej grupy przedszkolnej. Zadania rozwiązują w głównej mierze w bezpośrednim kontakcie z przedmiotem, w płaszczyźnie manipulacyjnej oraz ruchowo-spostrzeżeniowej. Nie umieją skupiać uwagi poprzez dłuższy czas i w związku z tym szybko tracą zaciekawienie wykonywaną czynnością oraz podejmują inną⁷⁶.

Dzieci w fazie średniej stają się zdecydowanie bardziej zaradne, samodzielne, lepiej przystosowane do życia w przedszkolu. Ze względu na impulsywność oraz brak zrównoważenia, egocentryzm oraz tendencje do agresywności często wchodzą w konflikty z rówieśnikami, lecz równie chętnie nawiązują z nimi kontakty. Podejmują wspólne zabawy, lecz nie umieją ich samodzielnie planować oraz organizować. W piątym roku życia badają oraz odkrywają otaczający je świat rzeczy, zjawisk oraz terminów. Rozwój wyobraźni, fantazji w mowie oraz myśleniu zezwala im na zauważanie coraz to nowszych zjawisk, których dziecko samo nie jest sobie w stanie wyjaśniać, odnaleźć na nie odpowiedzi, toteż szuka pomocy u osób dorosłych, zadając wiele pytań. Aktywność intelektualna dziecka oparta jest na praktycznym, realnym działaniu na przedmiotach, zabawach ruchowych, tematycznych oraz konstrukcyjnych. Poznawanie zjawisk świata przyrody oraz techniki przebiega dzięki procesom spostrzegania oraz obserwacji. Poznanie to jednakże ma charakter powierzchowny, bowiem dziecko nie rozumie jeszcze istoty faktów oraz zdarzeń ani też związków logicznych, jakie je łączą⁷⁷.

Dziecko w fazie trzeciej, zatem ostatniej wieku przedszkolnego, przejawia własności rozwojowe specyficzne dla tego okresu, lecz również fundamenty nowych cech, które rozwiną się oraz ukształtują w młodszym wieku szkolnym. Poza poprzednimi zainteresowaniami światem przyrody u sześciolatka poszerzają się zainteresowania niektórymi zjawiskami życia społecznego. Konkretyzuje własności przedmiotów oraz zjawisk z bliższego a także dalszego otoczenia. Dziecko coraz to lepiej przystosowuje się do pracy w zespole, wykazuje zdolności do wysiłku, skupiania uwagi, odbioru informacji w postaci pogadanki oraz innych zajęć, które uczą rozumienia zasadniczych terminów matematycznych oraz przyrodniczych. Zabawa jako ulubiona forma spędzania czasu staje

⁷⁶ Tamże, s. 150.

⁷⁷ E. Bielicki, M. Ciosek, *Edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna wyzwaniem dla nauczycieli i wychowawców nowego wieku*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2012, s. 68.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

się coraz bardziej zróżnicowana, niejednokrotnie zespołowa, z grammi dydaktycznymi, z podziałem na role oraz funkcje. Dzieci nabywają zdolności kierowania się ustalonymi regułami postępowania, osiągają wyższy stopień samodzielności oraz uspołecznienia. Są one na tym stadium rozwojowym bardziej opanowane, zdolne do okazywania uczuć wyższych społecznych oraz estetycznych⁷⁸.

Koniec fazy trzeciej jest fazą kryzysu, zatem czasem przejściowym, w którym następują przełomowe oraz zasadnicze zmiany konieczne dla dalszego rozwoju dziecka. W rezultacie rekonstrukcji starych struktur i przyswajania nowych powstaje nowa jakość następna postać rozwojowa. Zmiany w rozwoju wewnętrznym dziecka są większe aniżeli te w środowisku zewnętrznym. Kryzys szóstego-siądmego roku życia powiązany jest, z pojawieniem się tzw. chwili intelektualnej, która rozgranicza wewnętrzny stan dziecka od sposobu jego uzewnętrzniania. Przejawia się on także załamaniem równowagi psychicznej (zmiennosc nastroju, nieprawidlowosci woli), jak rowniez wzrastajaca samodzielnością dziecka oraz lepszymi kontaktami z rówieśnikami⁷⁹.

Źródłem kryzysu rozwojowego są odmiennosci między kompetencjami dziecka a akcentami ze strony psychiki (psyche), fizjologii organizmu (soma) oraz środowiska społecznego (polis). Wynik realizacji zadań rozwojowych dziecka nie zależy zatem jedynie od jego własnych kompetencji czy też zasobów intelektualnych, lecz także od oczekiwań społecznych, wyzwania oraz wsparcia, jakie dostarcza najbliższe otoczenie. Można więc powiedzieć, iż późny wiek przedszkolny jest momentem zwrotnym w ontogenetycznym rozwoju dziecka⁸⁰.

Rozwój dzieci w wieku przedszkolnym znamionuje pokaźna dynamika zmian nie jedynie w sferze poznawczej oraz emocjonalno-społecznej lecz również fizyczno-motorycznej. Rozwój fizyczny jest terminem o szerokim zakresie znaczeniowym, obejmującym całokształt przemian zachodzących w organizmie. Jest procesem systematycznym, długookresowym oraz zróżnicowanym, trwającym około jedną trzecią ludzkiego życia, jeśli weźmie się pod uwagę jedynie wzrastanie oraz dojrzewanie, ewentualnie całe życie, jeśli rozpatruje się całokształt procesów biologicznych,

⁷⁸ D. Kohut, *Dziecko o specjalnych potrzebach w kręgu interdyscyplinarnej terapii*, Oficyna Wydawnicza "Impuls", Kraków 2013, s. 71.

⁷⁹ M. Karwowska-Struczyk, M. Szpotowicz, D. Sobierańska, *Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna: Badania, opinie, inspiracje*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2011, s. 86.

⁸⁰ A. Klim-Klimaszewska, *Pedagogika przedszkolna*, Polski Instytut Wydawniczy, Warszawa 2005, s. 211.

Uzyskaj pomoc – poprawa prac.pl

biochemicznych oraz biofizycznych. Wzrastanie organizmu oznacza powiększanie rozmiarów ciała, zaś dojrzewanie jest doskonaleniem morfologicznym oraz funkcjonalnym tkanek oraz układów. Zmienne oraz osobniczo indywidualne procesy wzrastania oraz dojrzewania cechują się jednakże pewnymi prawidłowościami, które pozwalają określić powszechny model rozwojowy. Niewykonalne jest jednakże wytyczenie ścisłych granic tych właśnie procesów. Rozwój fizyczny następuje po sobie wedle ustalonego porządku, zaś zmiany, które z niego wynikają są nieodwracalne. Ukształtowanie cech dziecka jest zależne od całego szeregu bodźców, głównie natury biologicznej oraz środowiskowej. Bodźcem biologicznym są predyspozycje determinowane genetycznie, które dzieci dziedziczą po własnych rodzicach. To dzięki nim mają one tendencje do osiągania pokaźnych ewentualnie małych rozmiarów ciała, do szybkiego ewentualnie wolnego tempa procesów rozwojowych. Na to podłoże dziedziczne nakładają się warunki środowiskowe, w jakich dziecko rośnie. Jeśli od urodzenia jest ono otoczone prawidłową, racjonalną opieką, która zaspakaja jego potrzeby fizyczne oraz psychiczne, rozwój będzie przebiegał w zgodzie z uwarunkowaniami genetycznymi. Dziecko, które przebywa w złych warunkach środowiskowych, w których nie zostaną zabezpieczone potrzeby bio-psycho-społeczne, nie ma szans na realizowanie własnego genetycznego potencjału⁸¹.

Wiek przedszkolny, w stosunku do poprzednich faz rozwojowych jest okresem o mniejszym nasileniu rozrostu organizmu. Nie mają miejsca wówczas gwałtowne skoki przyrostu wysokości oraz ciężaru ciała. Czas ten cechuje się jednakże dużym zróżnicowaniem we wzroście, wadze oraz proporcjach ciała u dzieci. Całość zmian biologicznych, psychicznych oraz społecznych na przełomie szóstego-siądmego roku życia jest tak dynamiczna, iż zostały one nazwane skokiem szkolnym⁸².

W trzeciej fazie wieku przedszkolnego następuje wzmocnienie mięśni oraz kośćca dzieci. Wykształcone zostają również naturalne krzywizny kręgosłupa (grzbietowa, szyjna oraz lędźwiowa). W układzie kostnym dziecka sześciolatniego- siedmioletniego jest już kilkadziesiąt punktów kostnienia, w szczególności w obrębie kończyn górnych oraz dolnych. Istnieje zależność pomiędzy rozwojem kośćca u dziecka a sporą

⁸¹ M. Buk-Cegiełka, *Integralny rozwój i wychowanie dziecka w systemie wychowawczo-dydaktycznym Marii Montessori: Elementy teorii i praktyki*, Towarzystwo Wydawnictw Naukowych Libropolis, Lublin 2013, s. 79.

⁸² Tamże, s. 111.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

aktywnością ruchową, która wpływa pobudzająco na jego wzrost. Równocześnie mocny kościec warunkuje wielorakość postaci ruchu dziecka⁸³.

W tym okresie rozwojowym w układzie nerwowym następuje koniec procesu mielinizacji włókien nerwowych. Mózg sześciolatka osiąga ciężar podobny do mózgu dorosłego człowieka, czyli około 1200 gramów, zaś jego struktura staje się coraz bardziej złożona. Rośnie wpływ kory mózgowej na niższe piętra układu nerwowego, natomiast procesy pobudzenia rozwijają się dynamiczniej aniżeli procesy hamowania. Zdobywanie sprawności poprzez dzieci podporządkowane jest dwóm regułom. Pierwsza z nich określa, iż kontrola nad ciałem rozwija się od głowy aż do stóp. Druga reguła rozwoju precyzuje kierunek funkcji kontrolnych od centralnych części ciała ku obwodowi. Wynikiem tych zmian jest rozwój transmisji impulsów nerwowych pomiędzy mózgiem a obwodowymi częściami ciała. Zwiększająca się sprawność komórek nerwowych u dziecka sprawia jego lepszą koordynację ruchową, mniejszą impulsywność i dłuższe reakcje na zewnętrzne bodźce. Jednakże układ nerwowy jest wciąż wrażliwy na zmęczenie i w związku z tym dziecko nie radzi sobie z jednostajnym oraz długim wysiłkiem. Podstawowym zadaniem opiekunów w tym okresie jest stymulacja układu nerwowego poprzez urozmaicone zabawy, która ma na celu utrwalenie jak największej liczby nowych neuronalnych połączeń. Teraźniejsza wiedza psychoneurologiczna potwierdza, że wczesna oraz różnorodna stymulacja rozwoju dzieci wpływa na motywację oraz sposoby uczenia się w przyszłości. Mózg nie zna terminu zbyt wcześnie⁸⁴.

Około szóstego-siódмого roku życia utrwała się również właściwa ostrość wzroku, następująca po fizjologicznej dla poprzednich lat nadwzroczności. W tej fazie rozwojowej dziecka przedszkolnego zwiększa się sprawność układów oraz wewnętrznych narządów. W układzie krążenia wciąż pojawiają się jeszcze fizjologiczne dla wieku przedszkolnego zjawiska, takie jak: przygodne szmery czynnościowe i wyrzutowe szumy skurczowe o niedużym nasileniu, które pomału zanikają w wieku szkolnym. Tętno sześciolatka w stanie spoczynku wynosi od 80 do 115 uderzeń na minutę. Razem z dojrzewaniem układu nerwowego i narządów ruchu następuje rozwój sprawności

⁸³ D. Waloszek, *Wybrane zagadnienia edukacji człowieka w dzieciństwie*, Centrum Edukacyjne Blżej Przedszkola, Kraków 2009, s. 63..

⁸⁴ J. Lubowiecka, *Przystosowanie psychospołeczne dziecka do przedszkola* 2000, s. 226.

Uzyskaj pomoc – poprawaprac.pl

ruchowej sześciolatek. Przebiega on w dwóch kierunkach jako rozwój zdolności praktycznych, czyli posługiwania się przedmiotami oraz narzędziami codziennego użytku, i jako rozwój sprawności ruchowych, który wywodzi się z tzw. ruchów swobodnych oraz postawno-lokomocyjnych⁸⁵.

Rozwój motoryczny zależny jest pomiędzy innymi, od: uczenia się wzorców percepcyjno-motorycznych, biologicznej dojrzałości organizmu, progresji rozwoju umysłowego⁸⁶.

Dzieci sześciolatek są bardzo sprawne ruchowo, wykazują dobrą koordynację rąk oraz nóg w czasie biegu, szybko oraz harmonijnie pokonują krótkie dystanse. W wykonywanych poprzez nie skokach można wyróżnić fazy cechujące się dużym dynamizmem. Zdolność utrzymania równowagi i opanowanie zasadniczych czynności lokomocyjnych zezwala dzieciom w tym wieku jeździć na dwukołowym rowerku⁸⁷.

Sprawność manualna dzieci jest jedną z najistotniejszych części rozwojowych. Objawia się ona w zautomatyzowanych ruchach narzędziowych, których egzemplifikacją mogą być czynności samoobsługowe, jak również w twórczości artystycznej oraz konstrukcyjnych zabawach. Dziecko w wieku przedszkolnym może zdobyć wysoki poziom sprawności ruchowej, jeżeli będzie poddawane regularnym ćwiczeniom odpowiadającym jego rozwojowi, jednolitym z naturalnymi zainteresowaniami oraz potrzebami. Dziecko sześciolatek jest wytrzymałe, zwinne, zręczne, cechuje się sporą precyzją oraz skoordynowaniem ruchów. Ma szybkie zamierzone reakcje, jest spostrzegawcze oraz pojętne. Na tym stadium nie można doskonalić formy wykonywania czynności oraz wymagać od dziecka, by konkretne zadania realizowało w miarę pewnie, płynnie oraz bez ograniczeń. Jednocześnie rozwój układu nerwowego umożliwia szybkie przyswojenie nowych form działania i daje możliwość lepszej kontroli nad swoimi ruchami. Taki poziom rozwoju ruchowego zezwala dziecku na podejmowanie różnorodnej działalności i angażowanie się w bardziej złożone gry oraz zabawy,

⁸⁵ A. Klim-Klimaszewska, *Pedagogika przedszkolna: Nowa podstawa programowa*, Instytut Wydawniczy Erica, Warszawa 2010, s. 51.

⁸⁶ Tamże, s. 76.

⁸⁷ D. Waloszek, *Edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna: Obszary sporów, poszukiwań, wyzwań i doświadczeń w kontekście zmian oświatowych*, Centrum Edukacyjne Bliżej Przedszkola, Kraków 2010, s. 203.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

niezbędne dla dalszego rozwoju procesów poznawczych⁸⁸.

Człowiek nabywa wiedzę dzięki aparatowi percepcyjnemu, który działa już w życiu płodowym. Badania ostatnich trzydziestu lat obaliły twierdzenie, że dziecko w chwili narodzin jest niewidome oraz głuche, zaś zdolności percepcyjne rozwijają się tylko dzięki doświadczeniu oraz uczeniu się. Rozwój ruchowy precyzyjnie powiązany jest z sensorycznym, a ich integracja jest konieczna. Dopiero udział możliwie największej liczby narządów zmysłowej percepcji powiększa aktywność dziecka, zapewniając mu tym samym pewniejsze, konkretniejsze oraz precyzyjniejsze spostrzeżenia przez, pomiędzy innymi, dostarczanie zwrotnych informacji o dokładności wykonywanych działań⁸⁹.

Percepcja jest procesem, który jest możliwy dzięki rozwojowi organizmu, aktywności swojej i zdobywaniu doświadczeń. Rozwój zdolności zmysłowego odbioru świata polega na coraz to dokładniejszym różnicowaniu właściwości postrzeganego obiektu. Specyficzny dla wieku przedszkolnego rozwój percepcji jest precyzyjnie związany z działaniem, które jest podejmowane poprzez dziecko. Budowanie, konstruowanie, układanie, manipulacja, rysowanie sprawiają, że różnorodne czynności inicjowane spontanicznie poprzez dziecko rozwijają u niego zamierzone czynności postrzegania. Przez rozwój spostrzeżeń dziecko pozyskuje lepszą orientację w świecie, który je otacza, a wyodrębnione cechy charakterystyczne przedmiotów lepiej ukierunkowują jego działanie. Jest to rezultatem doskonalenia się zdolności do dokonywania analiz oraz syntezy spostrzeżeniowej⁹⁰.

Rozwój percepcji słuchowej oraz wzrokowej musi odpowiadać wymogom, jakie stawia przed dzieckiem proces nauki czytania oraz pisania. Ten proces wymaga różnicowania znaków graficznych i analizy struktur językowych w celu wyodrębnienia wyrazów w zdaniach i głosek w wyrazach. Istotnym składnikiem percepcji słuchowej jest wrażliwość słuchowa, która uzewnętrznia rozwój słuchu werbalnego i muzycznego. Dziecko w wieku przedszkolnym ma duże poczucie rytmu (tupie w rytm słuchanej

⁸⁸ B. Pietrzak-Szymańska, *Wspieranie rozwoju mowy dzieci urodzonych przedwcześnie i niepełnosprawnych: Poradnik dla studentów, logopedów, lekarzy i rodziców*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP, Warszawa 2013, s. 92.

⁸⁹ Tamże, s. 145.

⁹⁰ R. Lawrowska, dz. cyt., s. 81.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

muzyki), jednakże pełna synchronizacja ruchów ciała z muzyką jest dla niego trudna⁹¹.

W okresie przedszkolnym dzięki wrażliwości zmysłów, w szczególności wzroku oraz słuchu, zwyżkuje u dziecka reakcja na bodźce złożone. Uwaga jest mimowolna oraz skoncentrowana głównie na silnych bodźcach. Powoli formuje się spostrzeganie całościowe. Chaotyczne zainteresowanie dziecka, ze względu na stopniowe wykształcenie się jakiegokolwiek uwagi, ustępuje miejsca analizie oraz syntezie postrzeganych zjawisk⁹².

W miarę rozwoju dziecko gromadzi coraz to większą liczbę doświadczeń, które coraz efektywniej porządkuje. Dla oceny sensomotorycznego rozwoju dziecka ważne znaczenie ma koordynacja wzrokowo -ruchowa oraz słuchowo-ruchowa. By ocenić koordynację wzrokowo-ruchową ustala się wrażliwość wzrokową, spostrzeżenia wzrokowe, odwzorowanie kształtów i pamięć obrazową. Dzieci sześciolatnie i siedmioletnie znają nie jedynie barwy fundamentalne, lecz radzą sobie z rozpoznawaniem ich odcieni. Rozwój percepcji wzrokowej dzieci zezwala na wyodrębnienie szczegółów ze spostrzeżeń powszechnych, w szczególności, które mają dla nich znaczenie emocjonalne. Dziecko pod koniec wieku przedszkolnego osiąga bardzo często drugi z trzech wspomnianych niżej stadiów ujmowania zdarzeń na obrazku⁹³:

- stadium przedmiotów polega na wyliczeniu tego, co znajduje się na obrazku.
- stadium czynności dziecko wskazuje czynności ludzi ewentualnie zwierząt oraz określa stosunki przestrzenne.
- stadium stosunków polegające na całościowej interpretacji obrazka.

Jednakże B. Bokus w badaniach eksperymentalnych przeprowadzonych na polskich dzieciach udowodniła, iż stadia rozwoju spostrzeżeń nie są tak schematyczne, jak to opisał Stern. Stwierdziła, iż interpretacja obrazków zależy nie jedynie od wieku dziecka, lecz również od sytuacji interpersonalnej, w jakiej się odnalazło⁹⁴.

Stopień rozwoju wzrokowych spostrzeżeń jest istotny w twórczości plastycznej

⁹¹ S. Włoch, dz. cyt., s. 81.

⁹² Tamże, s. 145.

⁹³ E. Bielicki, M. Ciosek, dz. cyt., s. 147.

⁹⁴ Tamże, s. 152.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

dzieci. Zdolność odróżnienia figur od tła, odwzorowanie kształtów, ich różnicowanie i znajomość barw rozwijają się etapowo. Proces rozwoju biegłości w rysowaniu przebiega w niżej wymienionych stadiach⁹⁵:

- stadium bazgrot linearnych, który trwa do połowy czwartego roku życia,
- stadium bazgrot figuralnych, czyli okres pomiędzy czwartym a piątym rokiem życia,
- stadium wzbogaconego oraz udoskonalonego schematu, specyficzne dla sześciolatków.

Ostatni etap wyróżnia się płynną formą z wyraźnymi sylwetkami przedmiotów oraz postaci, ale dzieci nie umieją jeszcze uchwycić proporcji, perspektywy oraz stosunków przestrzennych. Skupiają się na szczegółach, które są dla nich istotne, przykładowo na guzikach, kokardach⁹⁶.

W wieku przedszkolnym większa część dzieci ma problemy z analizą oraz syntezą danych spostrzeżeniowych, bowiem percepcję znamionuje znaczny stopień synkretyzmu, który powoduje całościowe odbieranie przedmiotów oraz zjawisk bez uchwycenia pojedynczych elementów składowych. Zaś jeżeli postrzegany obiekt jest bliski doświadczeniu dziecka, to umie ono powiązać pojedyncze elementy składowe w całość. Dokładność analizy oraz syntezy zależy nie jedynie od możliwości rozwojowych dziecka, ale również od treści określonych spostrzeżeń. Dziecko rozpoczyna różnicować przedmioty ze względu na ich cechy, zwraca pomiędzy innymi uwagę na kształt. Regularnie, a równocześnie w sposób zorganizowany oraz ukierunkowany eksploruje przedmioty w przebiegu działania, poprzez co powiększa zasób informacji o nich i różnorodnych związkach pomiędzy ich komponentami⁹⁷.

W trakcie swej aktywności ruchowej sześciolatnie dziecko poznaje sporo nowych przedmiotów oraz zjawisk. Posługując się przedmiotami coraz to łatwiej różnicuje ich cechy, rozpoznaje właściwie konkretne kształty, przykładowo figury geometryczne. W pośredni sposób rozwój sfery fizycznej oraz motorycznej wywiera wpływ na postawy dzieci w stosunku do siebie samych oraz innych ludzi. To z kolei odnajduje odbicie w

⁹⁵ J. Lubowiecka, dz. cyt., s. 198.

⁹⁶ M. Buk-Cegiełka, dz. cyt., s. 61.

⁹⁷ Tamże, s. 81.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

sposobie przystosowania się dzieci do środowiska⁹⁸.

3.2 Aktywność ruchowa dzieci w wieku przedszkolnym

Aktywność ruchowa jako warunek pozytywnego pojmowania zdrowia jest jedną z zasadniczych potrzeb człowieka, w każdym okresie jego życia, a wyjątkowego znaczenia nabiera w dzieciństwie kiedy jest konieczna do właściwego rozwoju. Aktywność ruchowa ma pozytywny wpływ na szereg własności nie jedynie fizjologicznych, lecz także adaptacyjnych, odpornościowych, jak również na właściwy przebieg szeregu procesów metabolicznych ustroju. W sferze psychicznej oraz społecznej pomaga zyskać szereg cech koniecznych w życiu dorosłego człowieka, takich jak odporność na stresy, równowaga emocjonalna, zdolność psychicznej adaptacji do warunków, które się zmieniają. Formuje prócz tego poczucie odpowiedzialności, zdyscyplinowania, wytrwałość w pokonywaniu problemów, sprzyja przyswajaniu zasad społecznych. Dla dzieci prawidłowo użyty oraz dozowany ruch łagodzi przebieg procesów rozwojowych, powiększa odporność fizjologiczną, koryguje wady postawy oraz kształtuje korzystne nawyki ruchowe⁹⁹.

Własności psychiczne dziecka sześciolatniego wymagają, by więcej działało aniżeli słuchało. Im dziecko jest młodsze, tym większą rolę w poznaniu świata odgrywają ruchowo-mięśniowe reakcje. Uczestnictwo jedynie wzroku oraz słuchu nie jest dostateczne. Dzięki sensorycznym doświadczeniom dziecko uzyskuje bogaty oraz różnorodny obraz świata. Gdyby nie ruch -motoryka, która zezwala na działanie dziecka, obraz świata byłby niekompletny oraz jednostronny. Rozwój fizyczny powiązany jest precyzyjnie z rozwojem motorycznym. Motoryczność to termin, który obejmuje całokształt czynności ruchowych człowieka, zatem to wszystko, co tyczy poruszania się człowieka. Motoryczność ma pewne cechy: szybkość, siła, zwinność, wytrzymałość. Poziom tych wszystkich motorycznych cech mierzy się wynikami specjalnie dobranych ćwiczeń oraz określa się je jako testy sprawności¹⁰⁰.

Ruch jest bodźcem oraz regulatorem procesów organicznych. Wzmacnia

⁹⁸ M. Karwowska-Struczyk, M. Szpotowicz, D. Sobierańska, dz. cyt., s. 54.

⁹⁹ F. L. Ilg, L. Bates Ames, S. M. Baker, M. Przyłipiak, dz. cyt., s. 92

¹⁰⁰ Tamże, s. 167.

Uzyskaj pomoc – poprawa prac.pl

organizm, kształtuje oraz usprawnia wszelkie jego układy (nerwowy, mięśniowy, ruchowy oraz dokrewny), wywiera wpływ na ich budowę oraz czynności. Dzieci w wieku przedszkolnym zaciekawiają się najbardziej tym, co da się wyrazić ruchem, zaś ich ruchliwość, konieczność wypowiedzania się przy pomocy wszelakiego ruchu wyzwała aktywność umysłową. Wiek przedszkolny to czas dynamicznego rozwoju organizmu dziecka, toteż u dzieci w tym okresie i w pierwszych latach szkolnych obserwowana jest¹⁰¹:

- wielka potrzeba ruchu oraz nadruchliwość, jak również przymus zaspokajania głodu, ruchu dziecka, (do spełnienia potrzeb dziecka konieczne jest zapewnienie mu około trzech godzin ruchu każdego dnia)
- pozytywna zmiana w sprawności oraz koordynacji ruchowej (koniec przedszkola, pierwsze lata szkolne) toteż okres ten nazywa się złotym wiekiem motoryczności dziecka.

W przebiegu działania dziecko gromadzi wrażenia oraz spostrzeżenia, wzbogaca zasób swoich doświadczeń, wyobrażeń, terminów, kształci pamięć, uwagę oraz myślenie. Źródłem myśli nie są spostrzeżenia, lecz głównie czynności. Dziecko bawiąc się razem z innymi, przysposabia się do przyjętych zasad współżycia, kształtuje własny charakter, uczucia oraz wolę. Ruch nie ma wpływu jedynie na pobudzenie, lecz ma także wpływ na właściwą budowę oraz postawę ciała, na modelowanie układu ruchowego i likwiduje błędy ewentualnie przeciwdziałają dalszemu nasileniu się ich. Zajęcia, które są prowadzone w przedszkolu służą do przystosowania się dziecka do życia. Dziecko, które jest przystosowane do życia, to dziecko zdrowe, radosne, odporne, wyposażone w niezbędny zasób zdolności, sprawności oraz zaufania we własne siły. Determinuje to samodzielność oraz zaradność w dostosowaniu się do środowiska społecznego. Sprawność oraz zaradność jest istotnym składnikiem zdrowia psychicznego. Dziecko nabywa wiele sprawności oraz zdolności w przebiegu działania. Podstawową postacią działalności dziecka są zabawy. W każdego rodzaju zabawach oraz obcowaniu z otoczeniem młody człowiek zdobywa wiedzę o świecie¹⁰².

Układ nerwowy sześciolatka jest wrażliwy na wszystkie przeciążenia,

¹⁰¹ T. Berry Brazelton, J. D. Sparrow, A. Kacmajor, A. Sulak, dz. cyt., s. 92.

¹⁰² D. Kohut, dz. cyt., s. 145.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

wymaga także częstych odпочынок przez zmianę ilości oraz rodzaju funkcjonujących bodźców. W okresie przedszkolnym dzieci wymagają ruchu, ponieważ stanowi on dla nich naturalną potrzebą fizjologiczną. Dziecko w okresie przedszkolnym potrzebuje 5-6 godzin ruchu każdego dnia. Ta duża dawka ruchu podyktowana jest postępującym rozwojem motoryki¹⁰³.

Tempo rozwoju cech motoryki jest różnorodne, w różnorodnych czasokresach życia młodego człowieka. W wieku od 3 do 6 lat ponad wszystko rozwija się gibkość, szybkość oraz długość prostej reakcji ruchowej. Zauważalnemu przyspieszeniu podlegają cykliczne reakcje ruchowe. Rośnie także skoczność, siła, zwinność oraz koordynacja ruchowa¹⁰⁴.

Prawidłową postacią aktywności fizycznej dla dzieci niżej 7 roku życia są wszystkie typy aktywności opierające się na naturalnych postaciach ruchu, grach oraz zabawach ruchowych. Do zaspakajania potrzeb dzieci, które wynikają z ich faz rozwojowych, niezbędne jest zapewnienie im bezpośredniego kontaktu z muzyką w postaci różnorodnej działalności. Wszystkie formy praktycznego działania przyczyniają się do zrealizowania podstawowego celu, jakim jest przygotowanie młodego człowieka do rozmyślnego odbioru muzyki. By ułatwić dzieciom percepcję muzyki, nauczyciel łączy słuchanie muzyki z grą na instrumencie, opowiadaniem i ruchem przy muzyce¹⁰⁵.

Niestety poziom aktywności fizycznej oraz sprawności dzieci w wieku przedszkolnym dynamicznie się pomniejsza. Bardzo częstą przyczyną spadku sprawności fizycznej jest zdecydowanie mniejsza ilość czasu poświęcana poprzez dzieci na aktywność ruchową. Następstwami braku aktywności fizycznej są ryzyko rozwoju nadwagi oraz otyłości i wady postawy¹⁰⁶.

Istotną rolę w procesie rozwoju podstawowych postaci dziecięcej aktywności ruchowej odgrywają przedszkola. W stosunku do nasilających się trendów wydłużania czasu przeznaczanego na zajęcia dydaktyczne kosztem aktywnej zabawy w obecnej podstawie programowej wychowania przedszkolnego określono wymiar czasu, który jest

¹⁰³ Tamże, s. 167.

¹⁰⁴ D. Al-Khamisy, dz. cyt., s. 92.

¹⁰⁵ B. Pietrzak-Szymańska, dz. cyt., s. 203.

¹⁰⁶ Tamże, s. 226.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

przeznaczony na aktywność ruchową. Ustalono, iż przynajmniej 1/5 czasu pobytu dzieci w przedszkolu trzeba przeznaczyć na zabawę i przynajmniej 1/5 (a w wypadku dzieci młodszych 1/4) czasu dzieci winny spędzać w ogrodzie, na boisku czy też w parku, gdzie powinny być organizowane dla nich zabawy ruchowe, gry, zajęcia sportowe¹⁰⁷.

Podsumowując trzeba stwierdzić, iż właściwy rozwój fizyczny oraz poziom sprawności psychomotorycznej są sferami osobowości dziecka, które stanowią wyznacznik jego zdrowia. Są zatem wartością, którą trzeba ukierunkowywać, modyfikować, w świadomy sposób rozwijać już w wieku przedszkolnym. Problem formowania rozwoju jest zjawiskiem złożonym, połączonym z całym systemem ważnych przeobrażeń w zakresie fizycznych oraz psychicznych własności rozwojowych dziecka przedszkolnego.

3.3 Wpływ ruchu na zdrowie dziecka

Zdrowie jest bez wątpienia nadrzędną wartością w życiu każdego człowieka. W zdrowiu upatruje się fundamentów szczęścia oraz chce się zachować je jak najdłużej. Mówi się nawet, iż ideałem byłoby żyć długo oraz umierać zdrowym. Cierpienia, jakich doświadcza się na skutek chorób nie zezwalają cieszyć się życiem. Zdrowie nie zapewnia szczęścia, lecz jest jednym z jego warunków.

Regularna aktywność ruchowa jest jednym z najistotniejszych bodźców korzystnie wpływających niemalże wszystkie procesy metaboliczne oraz stan zdrowia w każdej fazie życia człowieka. We wczesnych latach życia właściwa aktywność ruchowa jest konieczna do zapewnienia właściwego rozwoju fizycznego, umysłowego oraz społecznego dziecka, znacznie wpływa na stan zdrowia oraz jakość życia¹⁰⁸.

W niniejszej pracy przyjęta została definicja wedle Światowej Organizacji Zdrowia, która definiowana jest w następujący sposób: zdrowie to nie jedynie brak choroby ewentualnie niepełnosprawności, ale stan dobrego samopoczucia fizycznego, psychicznego oraz społecznego. Określenie to, a także współczesne pojmowanie zdrowia, zakłada holistyczną, zatem całościową jego koncepcję, czyli całościowe traktowanie człowieka. Zdrowie człowieka trzeba widzieć w kilku nawzajem ze sobą związanych

¹⁰⁷ D. Al-Khamisy, dz. cyt., s. 76.

¹⁰⁸ M. Karwowska-Struczyk, M. Szpotowicz, D. Sobierańska, dz. cyt., s. 251.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

wymiarach, tj.¹⁰⁹:

- zdrowie fizyczne, pojmowane jako właściwe działanie organizmu oraz wszystkich jego układów jak również narządów,
- zdrowie psychiczne, w obrębie którego można wyróżnić:
 - ✓ zdrowie umysłowe, które wyraża się zdolnością do wyraźnego oraz logicznego myślenia,
 - ✓ zdrowie emocjonalne, tj. zdolność do rozpoznawania oraz wyrażania uczuć i zdolność radzenia sobie ze stresem, napięciami psychicznymi, depresją oraz lękami,
 - ✓ zdrowie społeczne, tj. zdolność do utrzymywania właściwych relacji z innymi ludźmi,
 - ✓ zdrowie duchowe, powiązane z wierzeniami religijnymi.

W zgodzie z obecną koncepcją zdrowia jest ono wartością (dzięki niemu, jednostka ewentualnie grupa społeczna może realizować swe cele, potrzeby oraz aspiracje), zasobem (gwarantuje ono rozwój społeczny oraz ekonomiczny,) środkiem do codziennego życia¹¹⁰.

Wyróżnia się dwa sposoby konceptualizacji zdrowia¹¹¹:

1. traktowane jest jako dyspozycja podaje się zmianom zdolność człowieka zarazem do osiągnięcia swoich fizycznych, psychicznych oraz społecznych możliwości, jak również reagowania na wyzwania środowiska,

2. zdrowie jako proces szukania oraz utrzymywania równowagi w obliczu obciążeń, jakie ciągle nakłada na organizm otoczenie.

Organizm człowieka został genetycznie zaprogramowany na czynny styl życia. Wysiłek fizyczny, ruch powoduje wiele pozytywnych zmian wewnątrz pojedynczych układów organizmu dziecka¹¹²:

¹⁰⁹ Tamże, s. 76.

¹¹⁰ D. Kohut, dz. cyt., s. 111.

¹¹¹ F. L. Ilg, L. Bates Ames, S. M. Baker, M. Przyłipiak, dz. cyt., s. 211.

¹¹² R. Lawrowska, dz. cyt., s. 66.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

1. W układzie ruchu między innymi :

- aktywność fizyczna ma wpływ na mineralizację kośćca;
- wzrastanie kości u dzieci oraz młodzieży;
- przeciwdziała oraz koryguje wady postawy;
- wzmacnia oraz stabilizuje stawy; wzmacnia przyczepy, ścięgna oraz więzadła;
- powiększa się pojemność tlenowa krwi;
- dziecko jest w stanie w każdym momencie podjąć oraz dobrze znieść każdy wysiłek.

3. W układzie oddechowym:

- aktywność ruchowa powiększa pojemność życiową płuc,
- ćwiczenia fizyczne pobudzają dojrzewanie ośrodków ruchowych w mózgu i tym samym przyspieszają rozwój motoryczności;
- usprawnia koordynację ruchową;
- pomniejsza poziom lęku;
- obniża stany depresyjne i poprawiają jakość snu.

5. W układzie hormonalnym:

- pozytywny wpływ na budowę oraz czynność przysadki mózgowej, poprzez co może odgrywać rolę bodźca intensyfikującego rozwój fizyczny.

6. W układzie immunologicznym:

- wysiłek fizyczny ma wpływ na polepszanie systemu obronnego oraz wzrost odporności na zachorowania.

Reasumując trzeba stwierdzić, iż korzyści dla organizmów małych dzieci, które wynikają z regularnej oraz właściwej aktywności fizycznej są wprost nie do przecenienia. Najistotniejsze z nich to: zapewnienie harmonijnego rozwoju układu mięśniowego oraz kostnego, kształtowanie właściwej postawy ciała, przeciwdziałanie

Uzyskaj pomoc – poprawa prac.pl

rozwojowi wad postawy, poprawa zasadniczych cech motorycznych, powiększenie wydolności oraz sprawności układu sercowo-naczyniowego a także oddechowego, wzmocnienie odporności przez korzystny wpływ na system immunologiczny, wyrabianie cech, które są konieczne w dorosłym życiu, takich jak: hart psychiczny, odporność na stresy, równowaga emocjonalna, zdolność współpracy w grupie.

Uzyskaj pomoc – poprawa prac.pl

IV Zarys metodologii badań własnych

Prowadzenie badań, zwłaszcza jeśli ich tematyka jest bezpośrednio związana z dziećmi, wymaga szczególnego podejścia. Zazwyczaj w takich sytuacjach próbę badawczą stanowią rodzice lub opiekunowie. Podobną decyzję podjęto również w przypadku niniejszych badań. W kolejnych podrozdziałach określono przedmiot i cel badań, a także problemy, pytania i hipotezy badawcze, zastosowane metody, techniki i narzędzia oraz teren, próbę i organizację badań.

4.1. Przedmiot, cel badań

Pierwszym krokiem do prawidłowo przeprowadzonego badania powinno być określenie jego przedmiotu. Aby zrealizować to zadanie, konieczne jest zrozumienie, czym właściwie przedmiot badań jest.

Jedną z definicji wskazanego wyżej pojęcia przedstawia Jerzy Apanowicz. Jego zdaniem przedmiotem badań są obiekty bądź też zjawiska, na których temat chcemy sformułować twierdzenia poprzez udzielanie odpowiedzi na pytania badawcze¹¹³. Pojęcie przedmiotu badań jest często błędnie utożsamiane z problemem badawczym. Należy jednak pamiętać, że obejmuje ono znacznie szerszy zakres. Podczas gdy problemy badawcze stanowią konkretne pytania dotyczące badanego wycinka rzeczywistości, to przedmiotem badań jest sam ten wycinek¹¹⁴.

Podobną definicję przytacza J. Sztumski. W jego rozumieniu przedmiot badań odnosi się do określonej rzeczywistości społecznej, a więc obejmuje wszystko, co się na nią składa. W takim rozumieniu przedmiotem badań mogą być zarówno zbiorowości oraz instytucje społeczne, jak i określone procesy bądź też zjawiska¹¹⁵.

Nieco inaczej przedmiot badań pojmuje Tadeusz Pilch. Według niego termin ten oznacza swego rodzaju zadania. Staje ono przed nami wtedy, gdy uświadomimy sobie istnienie w naszej wiedzy pewnej luki, która przyczynia się do zaistnienia potrzeby przeprowadzenia badań o charakterze empirycznym.

Na cele niniejszej pracy przyjęto definicję łączącą w sobie wszystkie wskazane

¹¹³ J. Apanowicz, *Metodologia ogólna*, Wydawnictwo Diecezji pelplińskiej „BERNARDINUM”, Gdynia 2002, s. 101.

¹¹⁴ J. Apanowicz, *Metodologiczne elementy procesu poznania naukowego w teorii organizacji i zarządzania*, Wydawnictwo Diecezji pelplińskiej „BERNARDINUM”, Gdynia 2000, s. 148.

¹¹⁵ J. Sztumski, *Wstęp do metodologii i technik badań społecznych*, Wydawnictwo „Śląsk”, Katowice 1995, s. 7.

Uzyskaj pomoc – poprawaprac.pl

wyżej kwestie. Przedmiot badań jest tu, więc rozumiany jako pewien wycinek rzeczywistości, który ze względu na występowanie istotnych dla społeczeństwa luk poznawczych bądź też niewystarczające informacje powinien zostać przebadany empirycznie.

Kolejnym ważnym pojęciem jest cel badań. Pojęcie to może być definiowane na różne sposoby. Według Słownika Języka Polskiego słowo to może się odnosić m.in. do czegoś, do czego dąży człowiek¹¹⁶. Nieco inaczej brzmi definicja podawana w Encyklopedii PWN. Zgodnie z nią przez cel należy rozumieć pewien stan rzeczy, do którego człowiek bądź też inne byty podążają świadomie¹¹⁷.

W przypadku badań naukowych celem jest zwykle wykrycie określonych prawidłowości i sformułowanie wniosków na ich podstawie. Warto zaznaczyć, że muszą one mieć istotne znaczenie dla społeczeństwa¹¹⁸. Tadeusz Pilch i Teresa Bauman wyróżniają trzy rodzaje celów badawczych:

- eksploracyjne,
- opisowe,
- wyjaśniające¹¹⁹.

Cele eksploracyjne wiążą się z poznawaniem nowego obszaru wiedzy. Obejmują m.in. poznawanie podstawowych faktów, tworzenie ogólnych obrazów, generowanie idei i przypuszczeń, a także rozwijanie technik pomiaru danych dotyczących określonego tematu. Cele opisowe – zgodnie z nazwą – wynikają natomiast z potrzeby przedstawienia danego zjawiska i odpowiedniego zaklasyfikowania go. Chodzi tu na przykład o stworzenie jak najdokładniejszego opisu, odniesienie nowych informacji do już posiadanej wiedzy czy też opisanie kontekstu. Celem opisowym może być również samo stworzenie kategorii i standardów klasyfikacji. Do trzeciej grupy należą natomiast: testowanie przesłanek oraz przyjętych założeń, opracowywanie teoretycznych wyjaśnień, potwierdzanie lub odrzucanie hipotez, odnoszenie określonego wycinka rzeczywistości do ogólnych zasad i praw, wyszukiwanie najlepszych i najbardziej trafnych wyjaśnień¹²⁰.

¹¹⁶ Cel, <https://sjp.pl/cel>, [dostęp: 26.04.2021].

¹¹⁷ Cel, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/cel;3883871.html>, [dostęp: 26.04.2021].

¹¹⁸ B. Klepacki, *Wybrane zagadnienia związane z metodologią badań naukowych*, „Roczniki nauk rolniczych” 2009, t. 96, z. 2., s. 41-42.

¹¹⁹ T. Pilch, T. Bauman, *Zasady badań pedagogicznych. Strategie ilościowe i jakościowe*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2010.

¹²⁰ Ibidem, s. 22-23.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

Cele badawcze mogą również być rozróżniane ze względu na rodzaj realizowanych badań. Zdaniem Stanisława Nowosielskiego można wskazać na ich następujące rodzaje:

- badania podstawowe,
- badania stosowane,
- badania jakościowe,
- badania ilościowe¹²¹.

Celem badań podstawowych jest zdobycie teoretycznej wiedzy na określony temat. Nieco bardziej skomplikowana sytuacja ma miejsce w przypadku badań stosowanych. Dzielą się one bowiem na cztery podtypy: praktyczne, deskryptywne, eksplanacyjne i replikacyjne. W pierwszym przypadku celem jest sformułowanie nowych wniosków i wprowadzenie ich w życie. Z kolei badania deskryptywne mają na celu stworzenie opisu struktury zjawisk i mechanizmów ich działania. W trzecim przypadku badacz dąży natomiast do odkrycia zależności pomiędzy zmiennymi i wyjaśnienia ich. Natomiast badania replikacyjne mają na celu potwierdzenie lub też zanegowanie wystąpienia różnic dotyczących tego samego zjawiska w czasie i w razie potrzeby stworzenie nowych hipotez. Kolejnym z wymienionych rodzajów są badania jakościowe. Przeprowadzający je badacze zazwyczaj dążą do głębszego poznania określonych problemów. Ponadto celem badań jakościowych może być wyjaśnienie przekonań oraz zachowań w danym społeczeństwie lub populacji, albo zidentyfikowanie zwyczajów i norm kulturowych. Ostatnim typem badań są badania ilościowe, przeprowadzane w celu prowadzenia statystyk i poszukiwania stałych wzorców. Ich wyniki służą również do dokonywania uogólnień i formułowania praw¹²².

W przypadku niniejszej pracy jako cel badania wskazano określenie wpływu zajęć muzyczno-ruchowych na rozwój dziecka w wieku przedszkolnym. Następnie sformułowano odpowiednie problemy, pytania oraz hipotezy badawcze. Kwestiom tym poświęcono kolejny podrozdział.

¹²¹ S. Nowosielski, *Cele w badaniach naukowych z zakresu zarządzania. Aspekty metodologiczne*, w: *Sieci międzyorganizacyjne, procesy i projekty w erze paradoksów*, J. M. Lichtarski, W. Szumowski (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Wrocław 2016, s. 472-473.

¹²² Ibidem, s. 472-473.

Uzyskaj pomoc – poprawa prac.pl

4.2. Problemy, pytania i hipotezy badawcze

Przeprowadzenie badań, niezależnie od ich rodzaju, wiąże się z koniecznością stawiania pytań. Aby jednak odpowiedź na nie mogła dostarczyć nam wszystkich potrzebnych informacji, muszą one być prawidłowo sformułowane. Takimi pytaniami są właśnie problemy badawcze.

Jedną z definicji tego terminu przytacza Mieczysław Łobocki. Jego zdaniem problem badawczy stanowi uszczegółowienie celu badań. Dlatego też należy go sformułować w sposób prosty i jasny, pamiętając jednocześnie, że powinien wyczerpywać badany temat oraz być możliwy do rozwiązania w trafny, rzetelny sposób¹²³. Inaczej problem badawczy pojmuje J. Apanowicz. Według niego termin ten dotyczy niewiedzy w ramach danego obszaru wiedzy¹²⁴.

W dostępnej literaturze wskazuje się na co najmniej kilka podziałów problemów badawczych. Zdaniem Mieczysława Łobockiego można je podzielić na:

- naukowo-badawcze i subiektywnie badawcze,
- dotyczące właściwości zmiennych oraz zachodzących między nimi relacji,
- mające postać pytań rozstrzygnięcia lub dopełnienia¹²⁵.

Problemy naukowo badawcze odnoszą się do ogólnego stanu niewiedzy. Stanowią więc obszar rozwoju nauki. Mogą również dotyczyć kwestii, o których nikt nie posiada pełnej, wystarczającej wiedzy. Natomiast problemy subiektywnie badawcze stanowią swego rodzaju lukę jedynie dla określonej osoby lub też grupy osób. Ich przyczyną jest zazwyczaj niedostateczne zgłębienie danego tematu.

M. Łobocki wyróżnia także problemy dotyczące właściwości zmiennych i odnoszące się do relacji między nimi. W pierwszym przypadku odpowiedzią na postawione pytanie są wartości i cechy, natomiast w drugim – relacje pomiędzy nimi, a w związku z tym również konsekwencje zmian wartości jednej z nich, przejawiające się w postaci zmian wartości drugiej bądź też ich braku.

Zgodnie z ostatnim przedstawionym powyżej podziałem wskazuje się na rozróżnienie problemów mających postać pytań rozstrzygnięcia bądź też dopełnienia.

¹²³ M. Łobocki, *Metody i techniki badań pedagogicznych*, Wydawnictwo Impuls, Kraków 2009, s. 23 - 27.

¹²⁴ J. Apanowicz, *Metodologia...*, dz. cyt., s. 44.

¹²⁵ M. Łobocki, dz. cyt., s. 23.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

Podział ten uwarunkowany jest różnorodnością odpowiedzi, jakich można udzielić. Pytania rozstrzygnięcia pozwalają na udzielenie odpowiedzi twierdzącej, przeczącej, bądź też wyrażającej brak zdania. Z kolei pytania dopełnienia umożliwiają wybór spośród większej liczby opcji, a co za tym idzie, dają możliwość uzyskania bardziej szczegółowych informacji¹²⁶.

Według Stanisława Palki „słowo problem” oznacza przeszkodę lub trudność. W przypadku badań naukowych chodzi o brak możliwości udzielenia odpowiedzi na pytania istotne społecznie. Dlatego też przybierają one formę właśnie takich pytań. Palka zaznacza również, że dotyczą one tematów, którymi interesuje się badacz¹²⁷.

W przypadku niniejszej pracy głównym problemem badawczym dotyczy wpływu zajęć muzyczno-ruchowych na rozwój człowieka. Został on sformułowany w postaci następującego pytania: „W jaki sposób zajęcia muzyczno-ruchowe wpływają na rozwój dzieci w wieku przedszkolnym?”.

Problemy badawcze zwykle są bardzo złożone i obejmują stosunkowo szeroki zakres rzeczywistości. Dlatego też konieczne jest rozbicie ich na tzw. problemy szczegółowe. Powinny one wynikać z problemu badawczego, a jednocześnie opierać się na dostępnej wiedzy. Zdaniem J. Apanowicza wyróżnia się cztery rodzaje tego typu pytań. Pierwszym z nich są problemy definicyjne, odnoszące się do istoty bądź też samego istnienia zjawisk, a także ich przynależności do danej dziedziny nauki. Drugi rodzaj to pytania wyjaśniające. Odnoszą się one do celów, rodzajów i efektów działań, a także warunków, od których zależy ich skuteczność i zakresu stosowania poszczególnych typów badań. Kolejnym typem są pytania quasi-wyjaśniające. Zawierają one tezy tworzone na podstawie pytań wyjaśniających. Mogą dotyczyć genezy i przyczyn występowania zjawisk, a także ich właściwości i funkcji. Ponadto pytania tego typu często odnoszą się też do zależności oraz stosunków pomiędzy poszczególnymi zjawiskami. Ostatnim z wyróżnionych rodzajów są pytania prakseologiczne¹²⁸. Zgodnie z definicją pojęcia „prakseologia” należy je pojmować jako takie, które dotyczą metod celowego postępowania¹²⁹.

Zdaniem S. Palki celem stawiania pytań szczegółowych jest dopełnienie

¹²⁶ Ibidem, s. 24-25.

¹²⁷ S. Palka, *Podstawy metodologii badań w pedagogice*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2010, s. 158.

¹²⁸ J. Apanowicz, *Metodologia...*, dz. cyt., s. 46.

¹²⁹ *Prakseologia*, <https://sjp.pwn.pl/sjp/prakseologia;2572274.html>, [dostęp: 29.04.2021].

Uzyskaj pomoc – poprawa prac.pl

problemu głównego. W ten sposób powstaje zhierarchizowana struktura. Taki stan rzeczy wymusza w pierwszej kolejności udzielenia odpowiedzi na pytania dotyczące węższego zakresu, a następnie na bardziej ogólne¹³⁰.

W przypadku niniejszej pracy zdecydowano się postawić następujące pytania szczegółowe:

- Jak zajęcia muzyczno-ruchowe wpływają na rozwój sfery emocjonalnej dziecka w wieku przedszkolnym?
- Jak zajęcia muzyczno-ruchowe wpływają na rozwój sfery poznawczej dziecka w wieku przedszkolnym?
- Jaki jest wpływ zajęć muzyczno-ruchowych na rozwój społeczny dziecka w wieku przedszkolnym?
- W jaki sposób zajęcia muzyczno-ruchowe kształtują sferę fizyczną dziecka w wieku przedszkolnym?
- Czy nauczyciele mają świadomość pozytywnego wpływu tańca na rozwój dzieci?
- Czy rodzice mają świadomość pozytywnego wpływu tańca na rozwój dzieci?
- Jak często nauczyciele stosują taniec w procesie dydaktyczno-wychowawczym?
- Czy rodzice często stwarzają dzieciom okazje do nauki tańca?
- Jak często dzieci przedszkolne mają kontakt z muzyką?

Aby uzyskać odpowiedzi na powyższe pytania, konieczne jest postawienie hipotez badawczych.

Według definicji przedstawionej przez Earla Babbiego hipoteza badawcza oznacza pewne oczekiwanie dotyczące rzeczywistości. Trzeba jednak pamiętać, że musi ono być możliwe do zweryfikowania w sposób empiryczny. W celu umożliwienia weryfikacji formułuje się tzw. hipotezę zerową, zakładającą brak związku pomiędzy zmiennymi. Jeśli okaże się ona prawdziwa, to wówczas weryfikowana hipoteza nie może zostać potwierdzona. Jeśli natomiast uda się odrzucić hipotezę zerową, to będzie to jednoznaczne z potwierdzeniem hipotezy badawczej¹³¹.

Prawidłowe sformułowanie hipotezy decyduje często o udzieleniu rzetelnej i trafnej odpowiedzi na pytania szczegółowe. Dlatego też powinna ona spełniać kilka podstawowych kryteriów:

¹³⁰ S. Palka, dz. cyt., s. 160.

¹³¹ E. Babbie, *Podstawy badań społecznych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008, s. 547.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

- jednoznacznie ukierunkowywać badacza,
- odwoływać się do znanych nauce faktów,
- być wysoce prawdopodobna w opinii badacza,
- dotyczyć kwestii istotnych naukowo,
- być możliwa do zweryfikowania w sposób empiryczny,
- umożliwiać stworzenie teorii,
- być zgodna z udowodnionymi dotychczas twierdzeniami,
- tłumaczyć w dostateczny sposób fakty, które są już znane nauce,
- być sformułowana w sposób jednoznaczny, jak najbardziej szczegółowy,
- dotyczyć ograniczonego wycinka rzeczywistości¹³².

Odpowiedni sposób formułowania hipotez ma niezwykle istotny wpływ na trafność uzyskanych wyników badań. W przypadku niniejszej pracy brzmią one następująco:

- Przypuszcza się, że zajęcia muzyczno-ruchowe mają pozytywny wpływ na sferę emocjonalną dzieci w wieku przedszkolnym.
- Założono, że zajęcia muzyczno-ruchowe korzystnie wpływają na umiejętności poznawcze dzieci.
- Zakłada się, że dzieci aktywnie uczestniczące w zajęciach muzyczno-ruchowych łatwiej się koncentrują na nauce.
- Założono, że taniec skutecznie pomaga dzieciom w rozwijaniu umiejętności komunikacyjnych.
- Zakłada się, że zajęcia muzyczno-ruchowe pomagają rozwinąć sprawność fizyczną dzieci.
- Przypuszcza się, że ćwiczenia muzyczno-ruchowe poprawiają koordynację ruchową dzieci.
- Zakłada się, że nauczyciele mają świadomość pozytywnego wpływu zajęć muzyczno-ruchowych na rozwój dzieci.
- Przypuszcza się, że rodzice mają świadomość pozytywnego wpływu zajęć muzyczno-ruchowych na rozwój dzieci.
- Elementy tańca są często stosowane przez nauczycieli w procesie dydaktyczno-wychowawczym.

¹³² D. Urbaniak-Zajac, *O stosowaniu hipotez w badaniach pedagogicznych*, „Teraźniejszość – Człowiek – Edukacja” 2009, nr 1(45), s. 7.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

– Przypuszcza się, że rodzice zapewniają swoim dzieciom kontakt z muzyką i okazje do nauki tańca.

Sformułowanie powyższych hipotez posłużyło do stworzenia odpowiednio dostosowanych pytań składających się na narzędzie badawcze, jakim był kwestionariusz ankiety.

4.3. Metody, techniki i narzędzia badawcze

Prowadzenie badań, szczególnie w przypadku, gdy temat, który chcemy zbadać, jest w jakikolwiek sposób związany z dziećmi, wymaga zastosowania ściśle określonych reguł. Są one zależne od dobranej do tematyki i możliwości badacza metody.

Zdaniem M. Łobockiego metodologia badań pedagogicznych oznacza naukę o stosowanych i zalecanych sposobach postępowania podczas przeprowadzania badań¹³³. Zgodnie z tą definicją przez metodę należy rozumieć właśnie te sposoby i zasady działania. Podobną definicję przytacza J. Apanowicz. Według niego przez metodę należy rozumieć celowo dobrane, a także świadomie zaplanowane i zastosowane sposoby postępowanie podczas przeprowadzania badań. Dodaje on również, że podczas dokonywania wyboru badacz powinien uwzględniać trzy podstawowe elementy. Pierwszym z nich jest treść badań. Metoda powinna bowiem być możliwa do skutecznego zastosowania i adekwatna do założonej koncepcji. Drugi warunek to uwzględnienie zakładanych celów. Ponadto badacz musi wziąć pod uwagę środki, jakie posiada. Muszą one bowiem umożliwić realizację badań w założony sposób¹³⁴.

Kolejnym ważnym pojęciem jest technika badawcza. W przeciwieństwie do metody, która ma bardziej ogólny charakter, pojęcie to odnosi się do praktycznych, starannie uregulowanych czynności. Zdaniem M. Łobockiego technika badawcza to skonkretyzowany sposób przeprowadzania badań¹³⁵.

Środkiem służącym do realizacji badania zgodnie z wybraną metodą i techniką jest narzędzie badawcze. Zdaniem Ewy Nowak i Krzysztofa Głowińskiego przez narzędzie badawcze należy rozumieć przedmioty, które umożliwiają realizację badań od

¹³³ M. Łobocki, dz. cyt., s. 15

¹³⁴ J. Apanowicz, *Metodologia...*, dz. cyt., s. 60.

¹³⁵ M. Łobocki, dz. cyt., s. 115.

Uzyskaj pomoc – poprawaprac.pl

strony technicznej¹³⁶. Pojęcie to może zatem dotyczyć szerokiego zakresu rzeczy, tj. dyktafon, kartka czy długopis. Z kolei zdaniem T. Pilcha technika jest pojęciem podrzędnym w stosunku do metody i oznacza określone przez nią pojedyncze, bądź też pojedynczo jednorodne czynności¹³⁷.

Na cele niniejszej pracy zdecydowano się wybrać metodę sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety. Zdaniem M. Łobockiego przez metodę sondażu należy rozumieć metodę polegającą na zbieraniu informacji na podstawie wypowiedzi słownych respondentów¹³⁸. Z kolei S. Palka dodaje, że metoda ta jest szczególnie przydatna w przypadku, gdy przedmiotem badań są opinie respondentów na dany temat. Sondaż diagnostyczny dotyczy ponadto kwestii istotnych dla wychowania dzieci i jest przeprowadzany w oparciu o próbę badawczą dobraną zachowaniem szczególnych warunków¹³⁹.

Jak można wywnioskować z powyższych informacji, techniką, która posłużyła do realizacji badań na cele niniejszej pracy była ankieta. Zgodnie z definicją podaną w Słowniku Języka Polskiego pod pojęciem tym kryje się arkusz z pytaniami, zawierający również miejsce na udzielenie odpowiedzi, bądź też zbieranie informacji albo opinii poprzez zadawanie pytań¹⁴⁰. Podobną definicję przytacza J. Apanowicz. Jego zdaniem słowo ankieta pochodzi od francuskiego enquête, i oznacza badanie pytaniami¹⁴¹.

Kolejnym ważnym pojęciem jest kwestionariusz ankiety. Stanowi on narzędzie badawcze umożliwiające rejestrowanie odpowiedzi. Prawidłowe jego sporządzenie wymaga dostosowania się do następujących zasad:

ograniczenie się do jednego zjawiska,

sformułowanie pytań tworzących konsekwentną całość,

ograniczenie liczby pytań, przy jednoczesnej dbałości o wyczerpanie tematu,

zadbanie o to, by uzyskane odpowiedzi umożliwiały pozyskanie wszystkich potrzebnych informacji,

¹³⁶ E. Nowak, K. Głowiński, *Teoretyczne metody badawcze w naukach społecznych*, „Obronność – Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Armii Obrony Narodowej” 2013, nr 2(6), s. 144.

¹³⁷ T. Pilch, dz. cyt., s. 42.

¹³⁸ M. Łobocki, *Wprowadzenie do metodologii badań pedagogicznych*, Impuls, Kraków 1999, s. 153.

¹³⁹ S. Palka, dz. cyt., s. 227

¹⁴⁰ *Ankieta*, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/ankieta.html>, [dostęp: 29.04.2021].

¹⁴¹ J. Apanowicz, *Metodologia...*, dz. cyt., 92.

Uzyskaj pomoc – poprawaprac.pl

unikanie pytań dotyczących spraw oczywistych albo możliwych do zbadania w inny sposób¹⁴².

Ponadto kwestionariusz powinien być skonstruowany w sposób jasny i przejrzysty. Musi być również łatwy do wypełnienia, a zawarte w nim pytania – jednoznaczne i klarowne.

4.4. Teren, próba i organizacja badań

Badanie zostało przeprowadzone w dniach 19-23.04.2021 r. i obejmowało zarówno kadrę przedszkolną, jak i rodziców dzieci uczęszczających do grupy 0a. Wybranim terenem badań był oddział przedszkolny Szkoły Podstawowej nr 374 w Warszawie.

Szkoła została zbudowana w 1939 r. jako jedna z 3 takich placówek na terenie warszawskiego Grochowa. Znajdowała się wśród niewielkich domków, blisko Olszynki Grochowskiej – miejsca, które podczas powstania listopadowego zasłynęło dzięki bohaterskiej postawie mieszkańców.

Uczniowie mieli rozpocząć naukę w szkole w roku 1939, jednak wybuch II wojny światowej wymusił weryfikację tego planu. Do momentu zajęcia Warszawy przez Niemców budynek służył jako schron dla mieszkańców. W późniejszym czasie mieściła się w nim siedziba Wermachtu. Następnie przejęły go oddziały SS. Po opuszczeniu budynku przez Niemców przeniesiono do niego Szpital Przemienienia Pańskiego, a w listopadzie 1944 r. uruchomiono filię Uniwersytetu Warszawskiego, obejmującą Wydział Lekarski.

Uczniowie po raz pierwszy zasiedli w ławach szkoły we wrześniu 1945 r. Od tego czasu w budynku funkcjonowała Szkoła Podstawowa oraz VI Gimnazjum im. Powstańców Warszawy. W latach 1952-1956 w budynku funkcjonowała szkoła TPD, przemianowana następnie na Szkołę podstawową nr 71. Szkoła otrzymała wówczas sztandar oraz Nagrodę Patrona, stanowiącą najwyższe możliwe odznaczenie.

Od 1999 do 2019 r. w budynku funkcjonowało Gimnazjum nr 22, które w roku 2010 przyjęło imię gen. Piotra Szembeka. Już na początku kolejnego roku szkolnego zostały w nim utworzone oddziały integracyjne. Sama szkoła podstawowa została

¹⁴² J. Apanowicz, *Metodologia...*, dz. cyt., s. 91.

Uzyskaj pomoc – poprawaprac.pl

zamknięta w 2004 r. W 2017 r. utworzono oddział przedszkolny i Szkołę Podstawową nr 374.

Obecnie funkcję dyrektora szkoły pełni p. Lilla Fota - Giedz. Szkoła posiada ogródek, na którym uczniowie mają okazję sadzić kwiaty i plewić grządki. Ponadto na terenie szkoły działa teatr „Epizod”, którego myślą przewodnią jest przekazywanie wartości oraz stwarzanie okazji do śmiechu. Ponadto od 2011 r. funkcjonuje zespół Dance Killers, który ma na swoim koncie sukcesy na Festiwalu Tanecznym „Asteriada” oraz w konkursie „RozwińTalent” organizowanym przez Dom Kultury Praga-Południe. Na terenie szkoły działa też 160 Warszawska Drużyna Starszoharcerska „Silva”. Szkoła prowadzi również blog, na którym poszczególne klasy od czasu do czasu umieszczają informacje na temat aktualnych wydarzeń.

Oprócz oddziału przedszkolnego w szkole uczą się cztery klasy pierwsze, cztery klasy drugie i pięć klas trzecich. Ponadto lekcje w niej odbywają uczniowie dwóch klas czwartych, czterech klas szóstych i dwóch klas siódmych. Zajęcia trwają od godziny 8 do 16:20. Przerwy między lekcjami trwają po 10 minut. Wyjątkiem jest przerwa śniadaniowa, trwająca od godziny 9:40 do 9:55, oraz dwie przerwy obiadowe, od godziny 11:35 do 11:55 i od godziny 12:40 do 12:55.

Badania zostały przeprowadzone wśród nauczycieli oraz rodziców dzieci uczęszczających w roku szkolnym 2020/2021 do oddziału przedszkolnego omawianej szkoły. Objęto nim cały personel oddziału przedszkolnego oraz 15 rodziców dzieci z klasy 0. Badanie przebiegało dwuetapowo. W pierwszym etapie kwestionariusze ankiety zostały wręczone nauczycielom za pośrednictwem wyznaczonej do tego osoby. Ze względu na ograniczenia związane z pandemią badanie odbyło się bez obecności badacza wewnątrz budynku. Następnie ankiety zostały zwrócone osobie realizującej badania.

Drugim etapem realizacji badań było wręczenie ankiet wraz z długopisem rodzicom dzieci. Czynność ta została również wykonana za pośrednictwem wyznaczonego nauczyciela. Rodzice otrzymywali ankiety podczas odprowadzania dziecka do przedszkola, a następnie wypełniali je we własnym zakresie i oddawali za pośrednictwem nauczyciela, który aktualnie opiekował się grupą.

Realizacja badań przebiegła bez zakłóceń. Dzieci w trakcie wypełniania ankiet

Uzyskaj pomoc – poprawaprac.pl

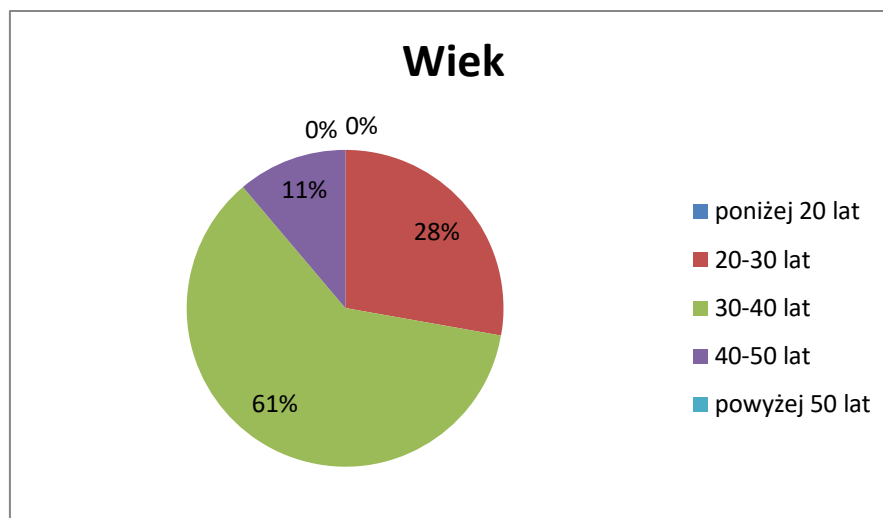
przebywały w salach przedszkolnych, a każdy z rodziców miał odpowiednio zapewnioną anonimowość i warunki do wypełnienia kwestionariusza. Otrzymane wyniki pozwoliły na dokonanie analizy oraz wysnucie wniosków, które zostały bardziej szczegółowo przedstawione w kolejnej części niniejszej pracy.

V Analiza uzyskanych wyników badań

5.1. Wpływ zajęć muzyczno-ruchowych na rozwój dzieci w wieku przedszkolnym w opinii ich rodziców

W niniejszej części ostatniego rozdziału pracy, przedstawione zostały wyniki badania ankietowego. Scharakteryzowano badaną grupę osób, uwzględniających wiek, płeć, wykształcenie oraz miejsce zamieszkania. Następnie zilustrowało wyniki odpowiedzi jakich udzielili rodzice w przeprowadzonej ankiecie.

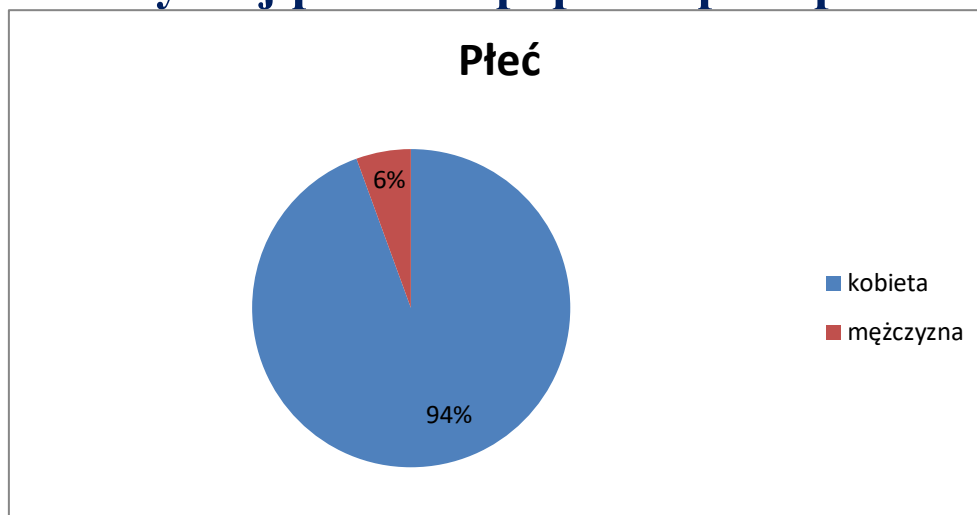
Wykres 1 przedstawia wiek badanych osób.

Wykres 1 Wiek ankieterów
Źródło: opracowanie własne.

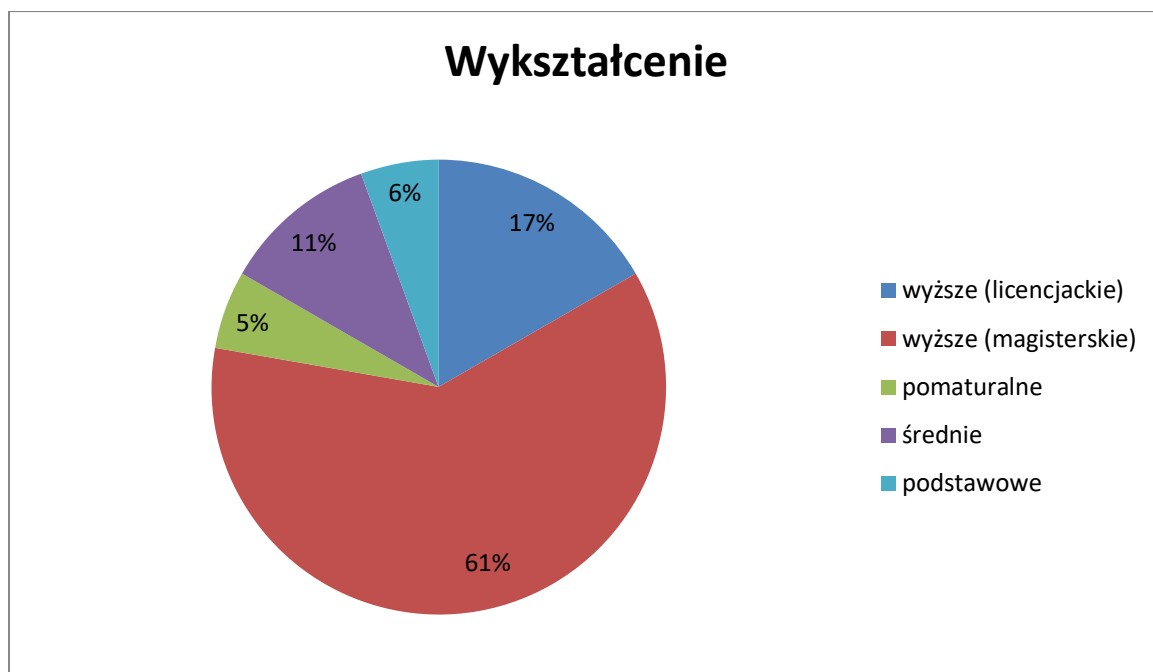
Pierwsze pytanie metryczkowe dotyczyło wieku respondentów. Mieli oni do wyboru pięć grup wiekowych, natomiast tylko trzy z możliwych odpowiedzi zostały wybrane. 28% ankieterów miało od 20 do 30 lat, największa grupa dotyczyła osób, które zadeklarowały przedział wiekowy 30-40 lat, zaś najmniejsza tych mających między 40 a 50 lat. Żaden z respondentów nie miał mniej niż 20 i więcej niż 50 lat.

Uzyskaj pomoc – poprawaprac.pl

Wykres 2 Płeć ankietowanych
Źródło: opracowanie własne.

W badaniu wzięło udział 17 kobiet co daje zdecydowaną większość wśród wszystkich respondentów – 94% ogółu uczestników i tylko jeden mężczyzna stanowiący 6% całości.

Wykres 3 Wykształcenie badanych
Źródło: opracowanie własne.

Kolejne pytanie metryczkowe związane było z wykształceniem. Badani mieli

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

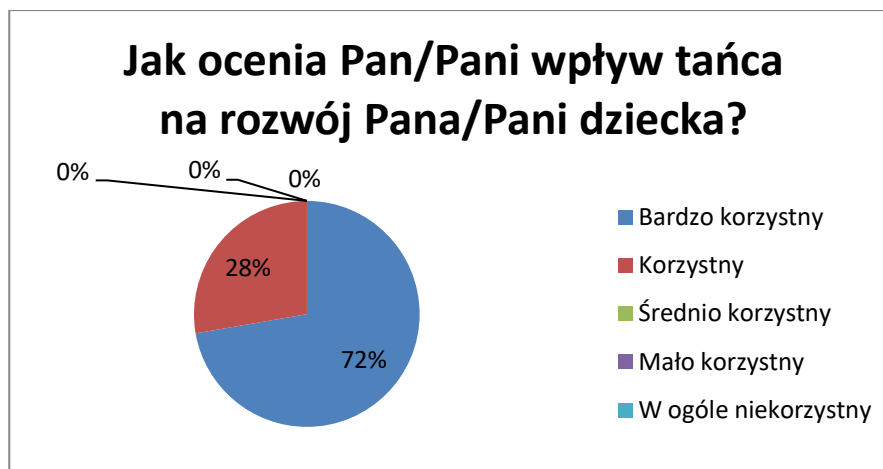
do wyboru pięć możliwości i każda z nich została wskazana przez przynajmniej jedną osobę. Najliczniejsza grupa badanych wykazuje się wykształceniem wyższym magisterskim, odpowiedź tę podało 61% uczestników badania. Następną największą grupę stanowią osoby mające wykształcenie wyższe licencjackie – 17% głosów. 11% ankietowanych wykazuje się wykształceniem średnim, zaś odpowiedzi wskazujące na wykształcenie podstawowe i pomaturalne podało po jednej osobie.

Wykres 4 Miejsce zamieszkania ankietyowanych

Źródło: opracowanie własne.

Ostatnie pytanie metryczkowe dotyczyło miejsca zamieszkania badanych. Z odpowiedzi ankietowanych wynika, iż wszyscy mieszkają w mieście liczącym więcej niż 100 tys. mieszkańców. Taką odpowiedź wskazało 100 % badanych.

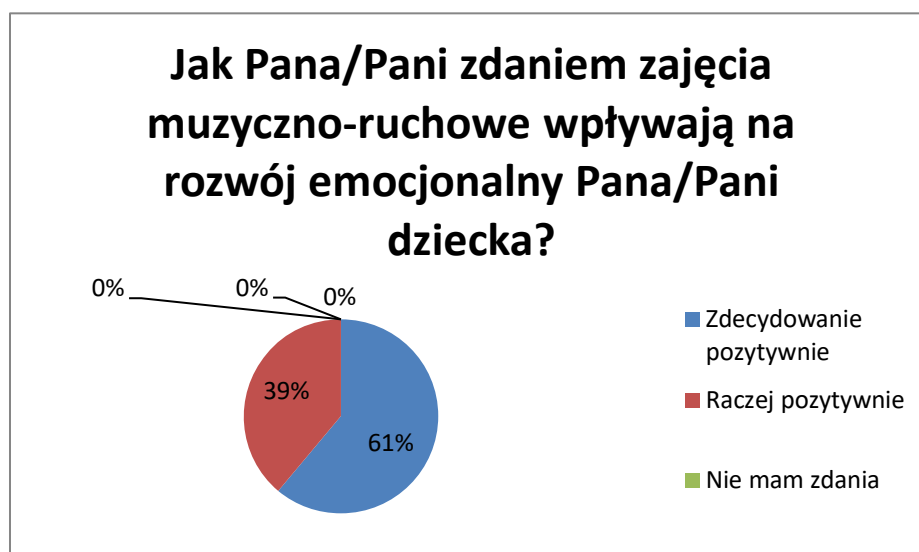

Wykres 5 Wpływ tańca na rozwój dziecka w opinii rodziców.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

Źródło: opracowanie własne.

Pierwsze pytanie w ankiecie skierowanej do rodziców dotyczyło wpływu tańca na rozwój dziecka. Rodzice mieli zaznaczyć, czy ich zdaniem jest on bardzo korzystny, korzystny, w średnim stopniu korzystny, mało korzystny bądź w żadnym stopniu niekorzystny. Respondenci wybrali tylko dwie odpowiedzi. Zdaniem większości, 72% uczestników badania taniec bardzo korzystnie wpływa na dziecko, zaś według 28% ankietowanych wpływ ten oceniany jest jako korzystny.

Wykres 6 Wpływ zajęć muzyczno-ruchowych na rozwój emocjonalny dziecka w opinii rodziców

Źródło: opracowanie własne.

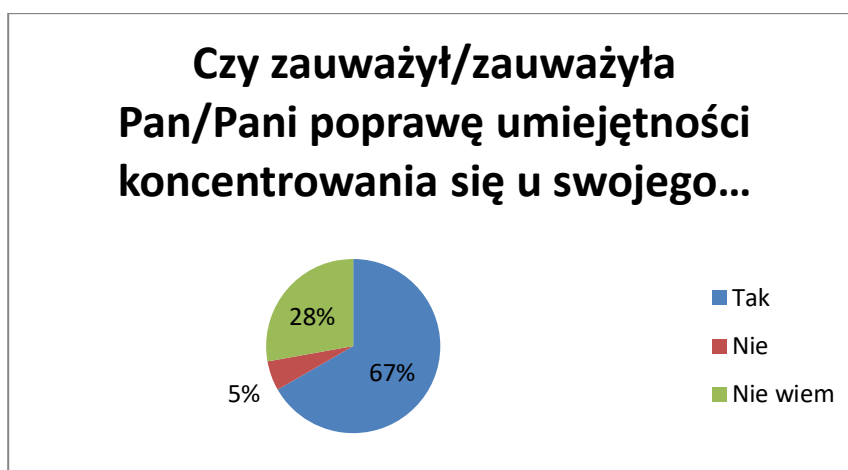
W drugim pytaniu ankiety, respondenci mieli zaznaczyć w jaki sposób ich zdaniem zajęcia muzyczno-ruchowe wpływają na rozwój emocjonalny dziecka. Ponownie mieli do wyboru pięć możliwości od oceny pozytywnej do negatywnej. Wszyscy uważali, że tego rodzaju zajęcia dobrze oddziałują na dziecko. Odpowiedź „zdecydowanie pozytywnie” została zadeklarowana przez 61% osób, zaś odpowiedzi „raczej pozytywnie” udzieliło 39% uczestników badania.

Wykres 7 Wpływ tańca na koncentrację dzieci w opinii rodziców

Źródło: opracowanie własne.

Trzeci pytanie dotyczyło wpływu tańca na umiejętność koncentracji u dzieci. Dwie z możliwych odpowiedzi nie zostały zadeklarowane przez żadnego respondenta. 56% osób uważa, iż taniec zdecydowanie korzystnie wpływa na dziecko. Kolejną najbardziej liczną grupę ankietowanych stanowią ci, którzy są zdania, iż taniec raczej korzystnie oddziałuje na najmłodszych, zadeklarowało to 39% uczestników. Tylko jedna osoba nie miała zdania w tej kwestii. Nikt z badanych nie uważał, że taniec negatywnie wpływa na dzieci.

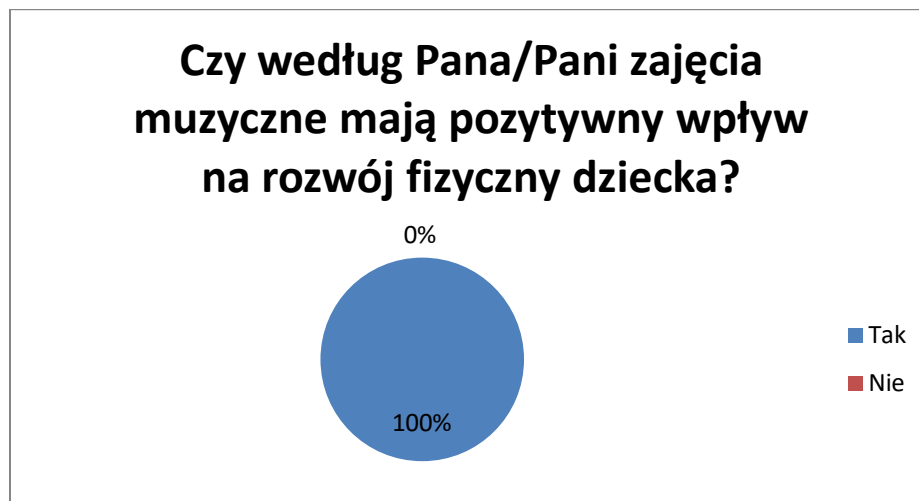
Wykres 8 Wpływ zajęć muzyczno-ruchowych na koncentrację dzieci w opinii rodziców

Źródło: opracowanie własne

Kolejne pytanie zadane respondentom związane było z poprawą umiejętności koncentracji u dziecka ze względu na jego uczestnictwo w zajęciach muzyczno-

Uzyskaj pomoc – poprawaprac.pl

ruchowych. Ankietowani mogli wskazać jedną z trzech odpowiedzi. Najwięcej osób uważało, że zajęcia te zdecydowanie wpłynęły na polepszenie koncentracji u dziecka, taką odpowiedź podało 67% ankietowanych. 28% rodziców, co stanowi drugą najczęściej wybieraną odpowiedź, nie była w stanie stwierdzić, czy nastąpiły tego rodzaju zmiany. Pozostali, stanowiący 5% badanych nie zaobserwowali, by u ich dzieci zaszły korzystne zmiany w koncentracji spowodowane braniem udziału w zajęciach muzyczno-ruchowych.

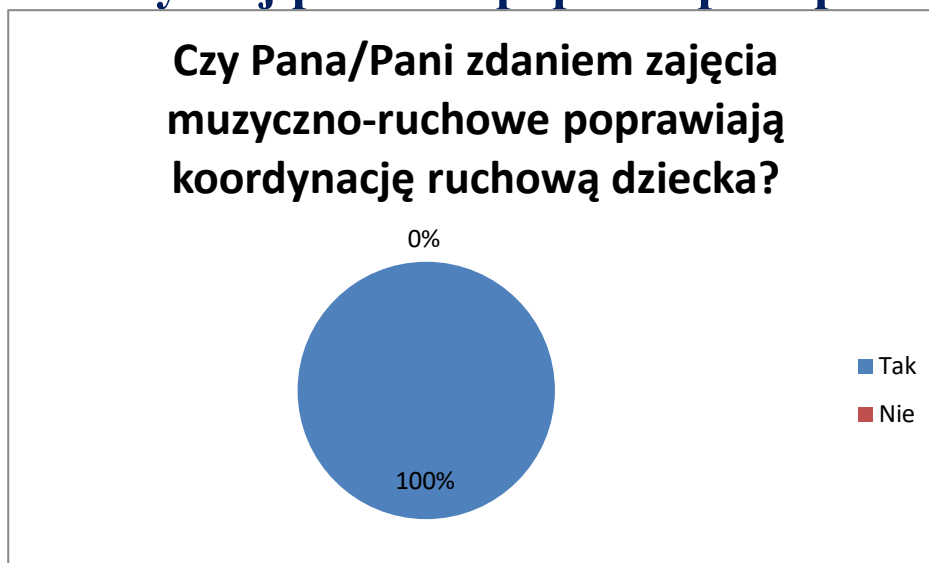

Wykres 9 Wpływ zajęć muzycznych na rozwój fizyczny dzieci w opinii rodziców

Źródło: opracowanie własne

Pytanie piąte, które zadano w ankiecie odnosiło się do korzystnego wpływu zajęć muzycznych na rozwój fizyczny dziecka. Odpowiedzi badanych wskazują na to, iż wszyscy są zdania, że uczestnictwo w takich zajęciach pozytywnie oddziałuje na tę sferę rozwoju dziecka. Odpowiedź „tak” została zadeklarowana przez wszystkie osoby wypełniające ankietę.

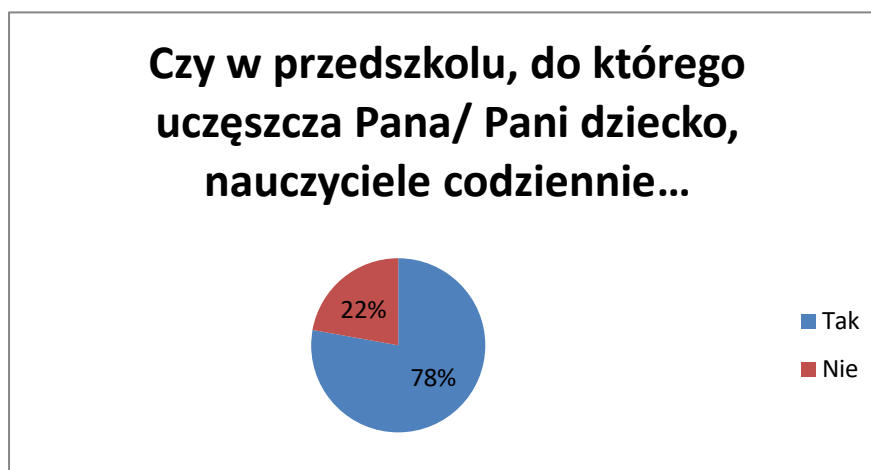
Uzyskaj pomoc – poprawa prac.pl

Wykres 10 Wpływ zajęć muzyczno-ruchowych na koordynację ruchową dzieci w opinii rodziców

Źródło: opracowanie własne.

W następnym pytaniu rodzice dzieci w wieku przedszkolnym zostali poproszeni o wypowiedzenie się w kwestii poprawy koordynacji ruchowej dzięki uczestnictwu w zajęciach muzyczno-ruchowych. Ankietowani mieli do wyboru dwie odpowiedzi, natomiast wszyscy byli zdania, iż tego typu zajęcia przyczyniają się do polepszenia koordynacji ruchowej, gdyż 100% badanych zaznaczyło odpowiedź „tak”.

Wykres 11 Częstotliwość organizowania zajęć muzyczno-ruchowych w przedszkolu w opinii rodziców

Źródło: opracowanie własne.

Uczestnicy badania zostali zapytani o to, czy w placówce przedszkolnej, do której

Uzyskaj pomoc – poprawa prac.pl

uczęszczają ich dzieci, wychowawcy każdego dnia prowadzą zajęcia muzyczno-ruchowe. Większość ankietowanych podała, iż nauczyciele w przedszkolach codziennie organizują zajęcia-muzyczno ruchowe. Taka odpowiedź została wskazana przez 78% respondentów, z kolei 22% wybrała odpowiedź „nie”, twierdząc, że taka sytuacja nie ma miejsca w ich przypadku.

Wykres 12 Częstotliwość możliwości nauki tańca przez dzieci w opinii rodziców

Źródło: opracowanie własne.

Przedostatnie pytanie dotyczyło możliwości skorzystania z nauki tańca przez dzieci osób biorących udział w badaniu. Respondenci mieli do wyboru pięć odpowiedzi, a ich głosy są bardzo zróżnicowane. Najwięcej rodziców uznało (61%), że ich dzieci często mają okazję uczyć się tańca. Kolejną najczęściej wskazywaną odpowiedź było „raczej rzadko”, co podało 17% uczestników badania, 11% ankietowanych nie potrafiło się wypowiedzieć w tej kwestii. Dwie skrajne możliwości „bardzo często” oraz „bardzo rzadko” otrzymały po jednym głosie.

Wykres 13 Częstość kontaktu dziecka z muzyką w opinii rodziców

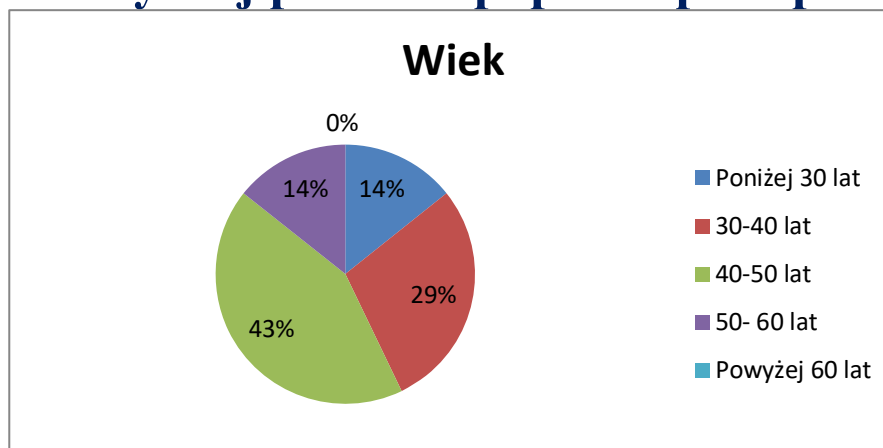
Źródło: opracowanie własne.

Ostatnie pytanie skierowane do rodziców odnosiło się częstości kontaktu ich dzieci z muzyką. Chociaż każdy z respondentów miał do wyboru pięć możliwych odpowiedzi, głosy podzieliły się między dwie z nich prawie w takim samym stopniu. Większość (56%) badanych zadeklarowała, że ich dzieci codziennie stykają się z muzyką, z kolei reszta (44%) głosów dotyczyła odpowiedzi „kilka razy w tygodniu”. Żaden z respondentów nie był zdania, iż jego dziecko ma rzadki kontakt z muzyką, bądź też w ogóle nie ma z nią do czynienia.

5.2. Wpływ zajęć muzyczno-ruchowych na rozwój dzieci w wieku przedszkolnym w opinii nauczycieli

W niniejszej pracy, przedstawione zostały wyniki badania ankietowego. Scharakteryzowano grupę osób nauczycieli, którzy dobrowolnie uczestniczyli w badaniu, uwzględniono wiek, płeć, wykształcenie oraz miejsce zamieszkania. Następnie zilustrowało wyniki odpowiedzi jakich udzielili nauczyciele w przeprowadzonej ankiecie.

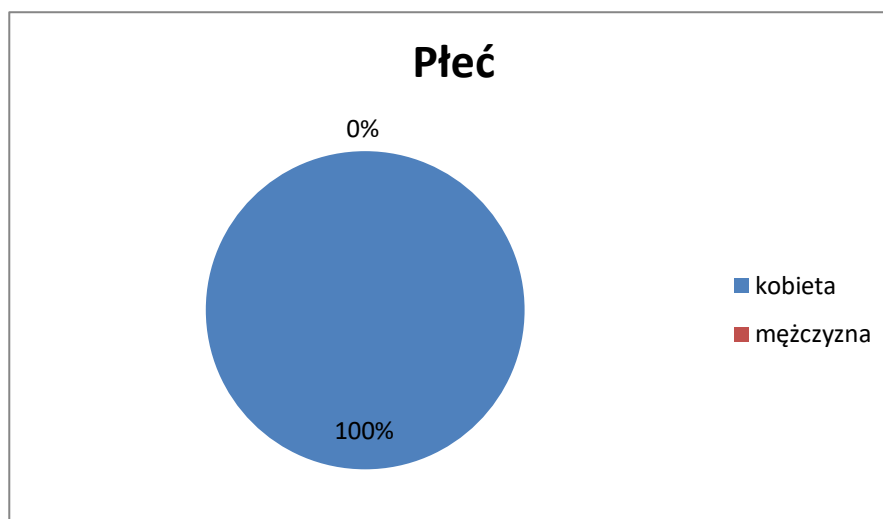
Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

Wykres 14 Wiek ankietowanych nauczycieli

Źródło: opracowanie własne.

Pierwsze pytanie metryczkowe dotyczyło wieku. Respondenci mieścili się w czterech różnych kategoriach wiekowych. 14% ankietowanych podała, iż ma mniej niż 30 lat. Kolejno, 29% nauczycieli zadeklarowało, że mają między 30 a 40 lat. Większość odpowiedzi udzielonych tym pytaniu dotyczy przedziału wiekowego 40-50 lat, który podało 43% osób biorących udział w ankiecie. Najstarsze osoby, mające więcej niż 50, ale mniej niż 60 lat stanowiły 14% ogółu. Wśród badanych nie było osób przekraczających 60 rok życia.

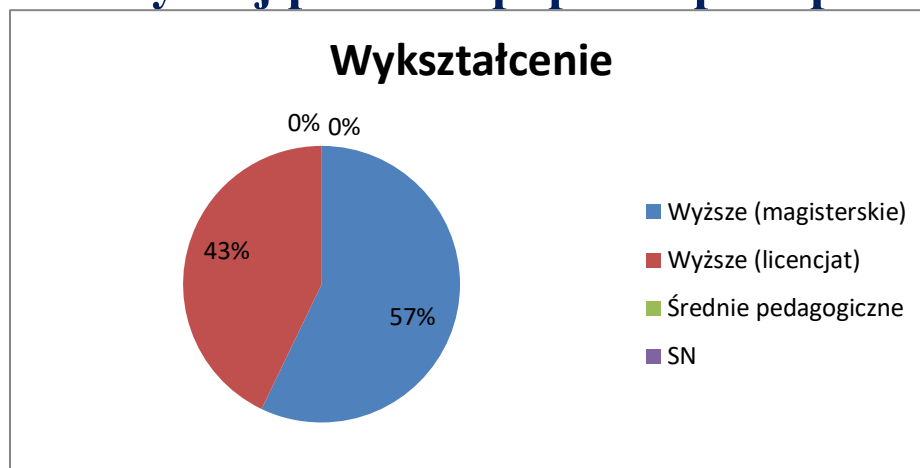

Wykres 15 Płeć ankietowanych nauczycieli

Źródło: opracowanie własne.

Drugie pytanie dotyczyło płci badanych, całość uczestników ankiety stanowiły kobiety. Taka odpowiedź została wskazana przez siedmiu nauczycieli.

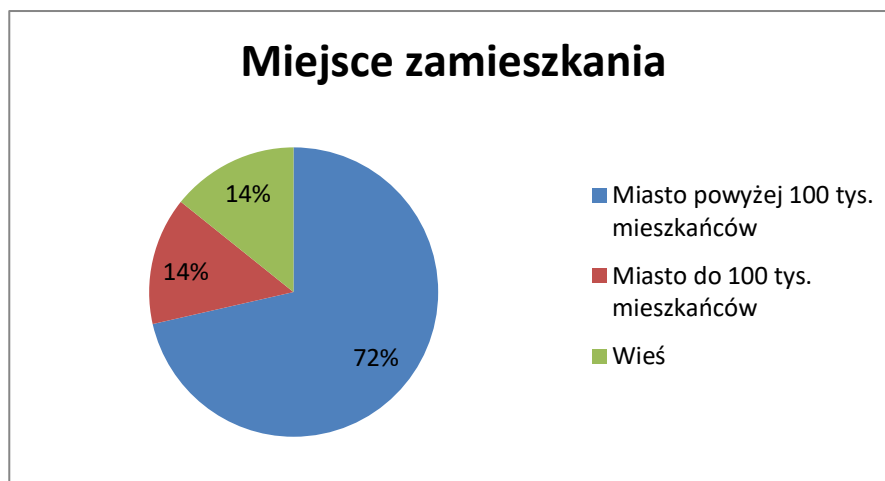
Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

Wykres 16 Wykształcenie ankietowanych nauczycieli

Źródło: opracowanie własne.

Trzecie pytanie metryczkowe odnosiło się do kwestii wykształcenia. Nauczyciele uczestniczący w badaniu mieli do wyboru cztery możliwości, natomiast ich głosy podzieliły się między tylko dwie. 57% badanych zadeklarowało, iż posiadają oni wykształcenie wyższe magisterskie, zaś reszta, a zatem 43% wskazała na wykształcenie wyższe licencjackie. Nikt nie wykazywał się wykształceniem średnim pedagogicznym bądź SN.

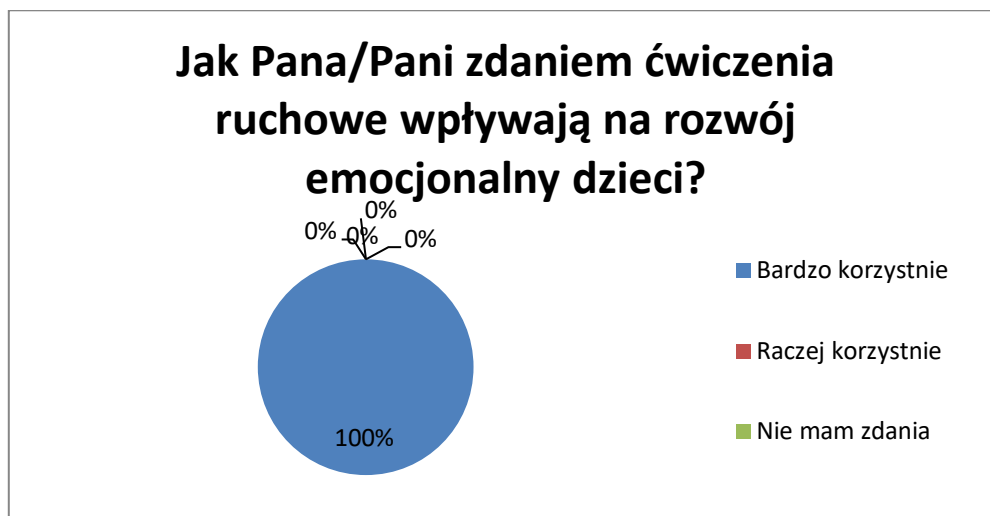
Wykres 17 Wielkość miejsca zamieszkania ankietowanych nauczycieli

Źródło: opracowanie własne.

Końcowe pytanie metryczkowe miało na celu uzyskanie informacji na temat miejsca zamieszkania respondentów. Udzielone przez nich odpowiedzi wskazują na to, iż najczęściej zamieszkuje miasto przekraczające 100 tysięcy mieszkańców, co podało

Uzyskaj pomoc – poprawa prac.pl

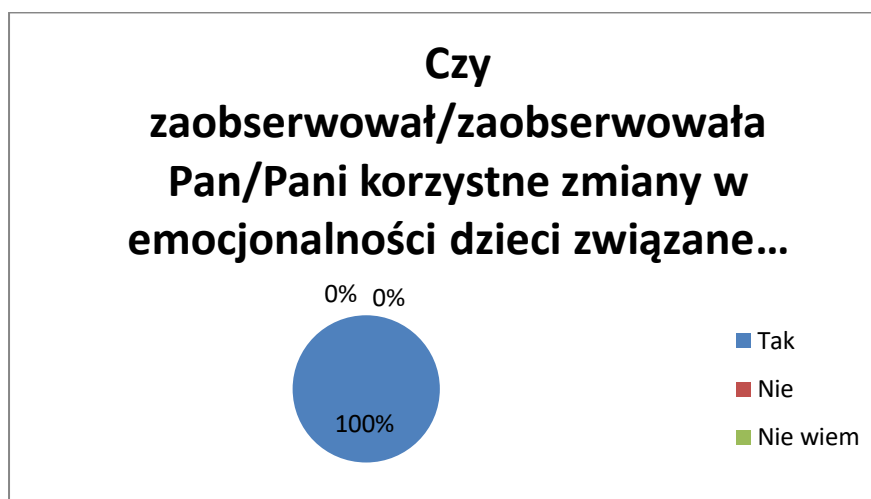
72% ankietowanych. Każda z pozostałych odpowiedzi „miasto do 100 tys. mieszkańców” i „wieś” została wybrana przez jedną osobę, co oznacza po 14% oddanych głosów.

Wykres 18 Wpływ ćwiczeń ruchowych na rozwój emocjonalny dzieci w opinii nauczycieli

Źródło: opracowanie własne.

Pierwsze pytanie ankiety zasadniczej dotyczyło oceny wpływu ćwiczeń ruchowych na rozwój emocjonalny dzieci. Respondenci mieli do wyboru pięć odpowiedzi, natomiast wszyscy biorący udział w ankiecie zaznaczyli odpowiedź „bardzo korzystnie”. Wobec tego opcja ta uzyskała 7 głosów.

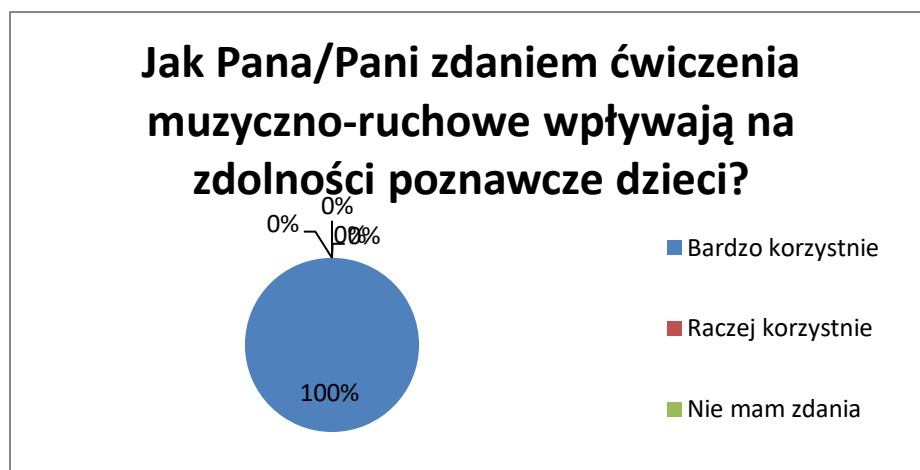
Wykres 19 Wpływ tańca na rozwój emocjonalny dzieci w opinii nauczycieli

Źródło: opracowanie własne.

Następne pytanie opracowanej przeze mnie ankiety dotyczyło obserwacji

Uzyskaj pomoc – poprawa prac.pl

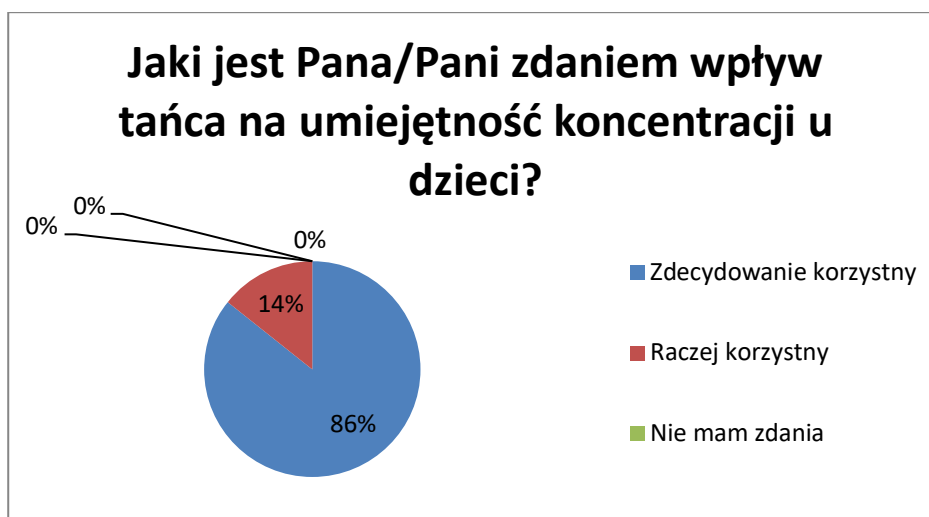
korzystnych zmian w emocjonalności dzieci ze względu na ich udział w zajęciach nauki tańca. Wszystkie nauczycielki uczestniczące w badaniu były zdania, iż nauka tańca pozytywnie wpływa na emocjonalność dzieci.

Wykres 20 Wpływ ćwiczeń muzyczno-ruchowych na rozwój zdolności poznawczych dzieci w opinii nauczycieli

Źródło: opracowanie własne.

Nauczycielki zostały zapytane o to w jaki sposób ich zdaniem ćwiczenia muzyczno-ruchowe wpływają na zdolności poznawcze dzieci. Ankietowani mieli do wyboru pięć odpowiedzi, natomiast wszyscy w swojej opinii byli zgodni, uznając, iż takie zajęcia mają bardzo korzystny wpływ na tę sferę rozwoju dziecka.

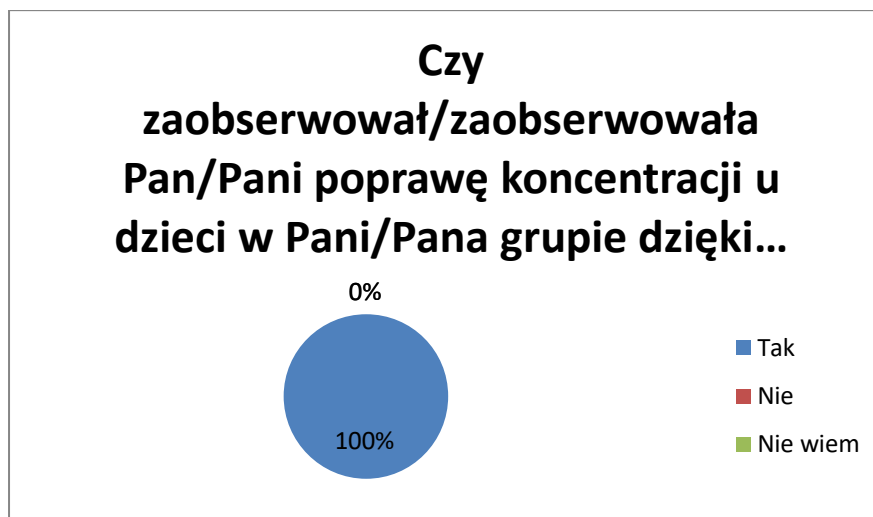

Wykres 21 Wpływ tańca na koncentrację dzieci w opinii nauczycieli

Źródło: opracowanie własne.

Uzyskaj pomoc – poprawa prac.pl

W następnym pytaniu nauczycielki miały za zadanie ocenić jak taniec wpływa na umiejętność koncentracji u dzieci. Większość badanych uważała, że wpływa on zdecydowanie korzystnie. Taką odpowiedź zaznaczyło sześć z siedmiu badanych osób. Tylko jedna osoba wskazała na odpowiedź „raczej korzystny”. Pozostałe możliwości: „nie mam zdania”, „raczej korzystny” i „zdecydowanie korzystny” nie otrzymały żadnych głosów.

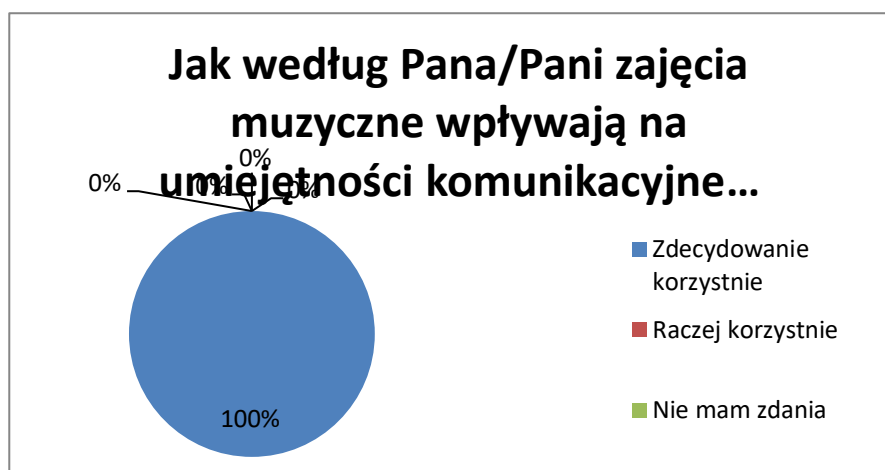
Wykres 22 Wpływ ćwiczeń muzyczno-ruchowych na koncentrację dzieci w opinii nauczycieli

Źródło: opracowanie własne.

Kolejne pytanie poświęcone było poprawie koncentracji u dzieci będących w grupach nauczycieli uczestniczących w badaniu. Wszyscy respondenci zauważyli, iż zajęcia muzyczno-ruchowe miały pozytywny wpływ w tym zakresie. Nikt nie zaznaczył

Uzyskaj pomoc – poprawa prac.pl

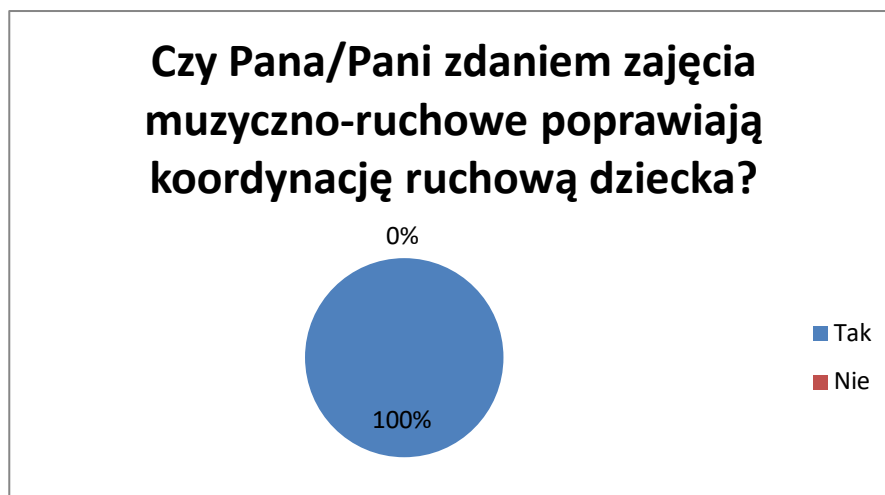
dwóch pozostałych, możliwych odpowiedzi: „nie” oraz „nie wiem”.

Wykres 23 Wpływ zajęć muzycznych na umiejętności komunikacyjne dzieci w opinii nauczycieli

Źródło: opracowanie własne.

Nauczycielki biorące udział w badaniu zostały zapytane o to jak ich zdaniem zajęcia muzyczne wpływają na umiejętności komunikacyjne dzieci. Ankietowani mieli do wyboru pięć odpowiedzi, natomiast każdy z nich zaznaczył odpowiedź „zdecydowanie korzystnie”. Nikt nie wypowiedział się w tym zakresie negatywnie.

Wykres 24 Wpływ zajęć muzyczno-ruchowych na koordynację dzieci w opinii nauczyciel

Źródło: opracowanie własne.

W następnym pytaniu ankiety poproszono o wyrażenie opinii w zakresie poprawy koordynacji ruchowej dziecka ze względu na jego uczestnictwo w zajęciach

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

muzyczno-ruchowych. Wszyscy respondenci stwierdzili korzystny wpływ tego rodzaju zajęć

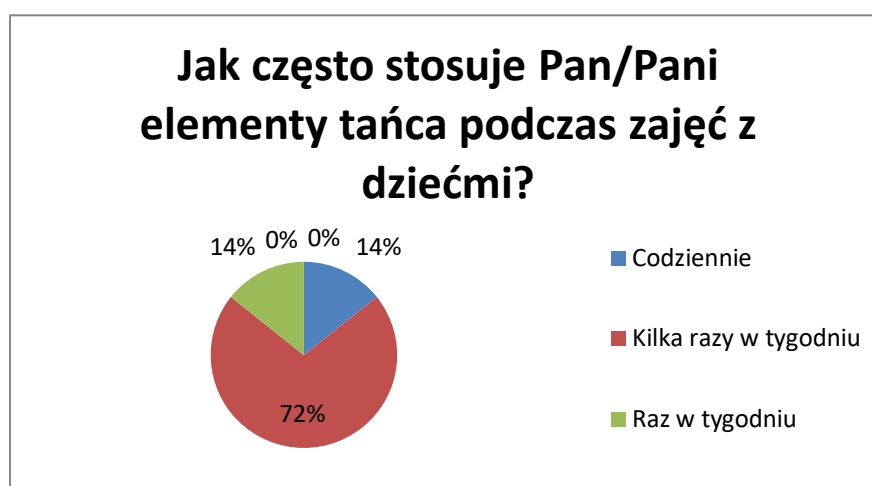
na koordynację ruchową, odpowiedź „tak” otrzymała 7 wskazań.

Wykres 25 Wpływ tańca na rozwój dzieci w opinii nauczycieli

Źródło: opracowanie własne.

Kolejne pytanie ankiety dotyczyło wpływu tańca na rozwój dzieci. Ankietowali mogli zaznaczyć jedną z pięciu odpowiedzi, natomiast te przez nich udzielone wskazują na to, że ich zdaniem taniec bardzo korzystnie wpływa na rozwój dzieci. Nikt nie zaznaczył pozostałych odpowiedzi: „raczej korzystny”, „średnio korzystny”, „mało korzystny”, „w ogóle niekorzystny”.

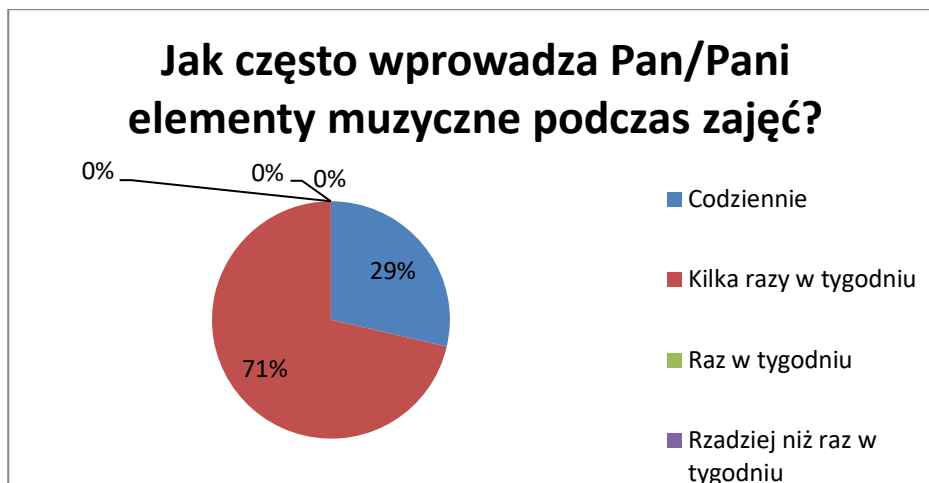

Wykres 26 Częstotliwość wykorzystywania elementów tańca podczas zajęć edukacyjnych

Źródło: opracowanie własne.

Uzyskaj pomoc – poprawa prac.pl

Następne pytanie ankiety związane było z częstotliwością wprowadzania elementów tańca podczas zajęć z dziećmi przez nauczycieli uczestniczących w ankiecie. Ich głosy zostały podzielone między trzy odpowiedzi. Najwięcej osób podało, że elementy tańca stosowane są trakcie ich zajęć kilka razy w tygodniu – 72% wszystkich udzielonych odpowiedzi. Tyle samo wskazań dostały dwie odpowiedzi: „codziennie” oraz „raz w tygodniu”. Żaden z nauczycieli biorących udział w badaniu nie czyni tego rzadziej niż raz w tygodniu bądź wcale.

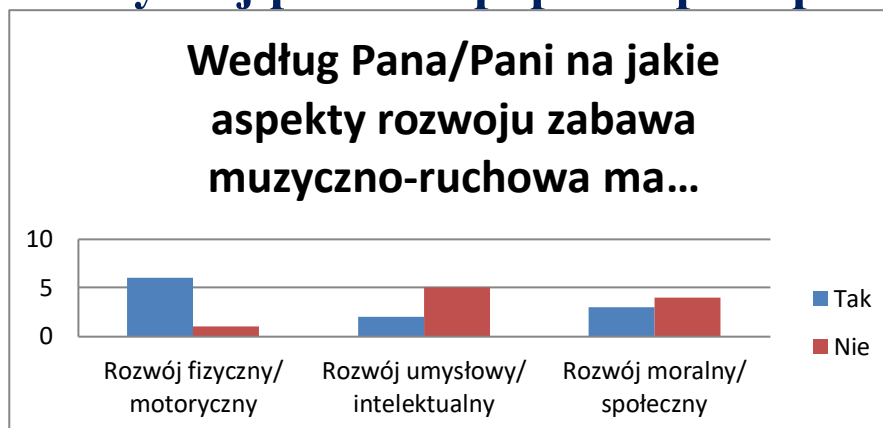

Wykres 27 Częstotliwość wykorzystywania elementów muzycznych podczas zajęć edukacyjnych

Źródło: opracowanie własne.

Kolejną kwestią poruszoną w ankiecie była częstotliwość wprowadzania elementów muzycznych podczas zajęć organizowanych przez nauczycieli biorących udział w badaniu. Większość z nich, 71%, stosuje tego rodzaju elementy kilka razy w tygodniu. 29% badanych deklaruje, iż czyni to codziennie. Reszta odpowiedzi nie otrzymała żadnych głosów.

Uzyskaj pomoc – poprawa prac.pl

Wykres 28 Obszary rozwoju stymulowane przez zajęcia muzyczno-ruchowe w opinii nauczycieli

Źródło: opracowanie własne.

W tym pytaniu nauczycieli mieli za zadanie zaznaczyć na jakie aspekty rozwoju zabawa muzyczno-ruchowa ma największy wpływ. Musieli oni odnieść się do rozwoju fizycznego/ motorycznego, umysłowego/ intelektualnego, moralnego/ społecznego. Odpowiedzi udzielone przez respondentów były podzielone. W przypadku rozwoju fizycznego/ motorycznego, większość osób podało odpowiedź twierdzącą. Sześciu ankietowanych uznało ten aspekt za najbardziej podatny na działanie zajęć muzyczno-ruchowych. Jedna osoba była innego zdania. Drugim analizowanym aspektem był rozwój umysłowy/intelektualny. Zdaniem pięciu badanych, nie jest to obszar, na który zabawa muzyczno-ruchowa oddziałuje w największym stopniu. Reszta, która stanowiła dwóch badanych, zajęła inne stanowisko zaznaczając w tym pytaniu odpowiedź twierdzącą. Ostatnim z analizowanych aspektów rozwoju był rozwój moralny/ społeczny. Większość respondentów uznała, że nie jest to obszar, na który najbardziej wpływają zajęcia muzyczno-ruchowe. Odpowiedź „nie” zaznaczyło czterech uczestników badania. Reszta ankietowanych twierdziła inaczej, co wskazują trzy głosy na „tak”.

Uzyskaj pomoc – poprawaprac.pl

Wykres 29 Zalety zabaw muzyczno-ruchowych w opinii nauczycieli

Źródło: opracowanie własne.

W kolejnym pytaniu nauczycieli zostali poproszeni o wypowiedzenie się na temat największych zalet zabaw muzyczno-ruchowych. Zostało im podanych sześć możliwości i wszyscy musieli odnieść się do każdej z nich. Pierwszą przedstawioną zaletą było wprowadzanie w radosny nastrój i dobre samopoczucie. Jako ogromną zaletę wskazało to 6 osób, jeden z respondentów był odmiennego zdania. Drugą zaletę stanowiło podniesienie kondycji zdrowotnej, co jako największą korzyść wskazała tylko jedna osoba. Pozostałe sześć osób udzieliło odpowiedzi przeczącej. Trzecią zaletą było stwarzanie najlepszych warunków do czynnego wypoczynku. Za największą wartość uznało to dwóch respondentów, z kolei reszta nie uważała, iż to największa zajęta zabaw muzyczno-ruchowych. Zaletą czwartą było zmaganie ogólnego rozwoju. 5 badanych zaznaczyło odpowiedź „tak”, zaś dwóch wskazało na „nie”. Następną korzyścią wynikającą z uczestnictwa w zajęciach muzyczno-ruchowych jest rozwój sprawności fizycznej. Za największą zaletę uznało to pięć osób, z kolei dwie uważają inaczej. Ostatnią zaletą podaną w ankiecie było wyrobienie dodatkowych cech charakteru. Dwóch respondentów zgodziło się z tym, iż jest to największa zaleta, z kolei pozostałe pięć osób nie miało takiego samego zdania i wskazało odpowiedź „nie”.

Uzyskaj pomoc – poprawa prac.pl

Wykres 30 Najczęstsze zabawy muzyczno-ruchowe organizowane przez nauczyciela podczas zajęć edukacyjnych
Źródło: opracowanie własne.

Następne pytanie dotyczyło zabaw muzyczno-ruchowych realizowanych najczęściej przez nauczycieli biorących udział w badaniu. W ankiecie zawarto osiem możliwości, a respondenci mieli za zadanie ustosunkować się do każdej z nich. Pierwszą zabawą były te ze śpiewem i przy muzyce, wszyscy nauczycieli zadeklarowali, że często stosują je w swoich grupach. Kolejne to zabawy orientacyjno-porządkowe, które jako najczęściej wykorzystywane zostały wskazane przez cztery osoby, natomiast pozostałe trzy były odmiennego zdania. Trzy osoby podały, iż zabawy bieżne to te wykorzystywane przez nich najczęściej, zaś zupełnie inaczej twierdziła reszta uczestników badania. Żaden z nauczycieli biorących udział w badaniu nie wskazał wśród zabaw najczęściej wykorzystywanych tych: „na czworakach”, „rzutnych”, „z mocowaniem i dźwiganiem” oraz „z kopaniem piłki”. Najmniej nauczycieli wśród najczęściej stosowanych zajęć muzyczno-ruchowych wskazuje zabawy skoczne. Taką odpowiedź podała tylko jedna osoba, pozostałe trzy udzieliły odpowiedzi przeczącej.

Wykres 31 Najczęstsze zabawy muzyczno-ruchowe inicjowane przez dzieci

Źródło: opracowanie własne.

Ostatnie już pytanie skierowane do nauczycieli biorących udział w ankiecie dotyczyło zabaw muzyczno-ruchowych, których dzieci podejmują się najczęściej z własnej inicjatywy. Pierwszy typ zabawy – ze śpiewem i przy muzyce – otrzymał pięć głosów na „tak” i dwa głosy na „nie”. Kolejny rodzaj, zabawy orientacyjno-porządkowe, zostały wskazane przez jedną osobę jako te najczęściej wybierane przez dzieci, natomiast sześć osób było odmiennego zdania. Elementy bieżne jako te, których dzieci podejmują się z własnej inicjatywy najczęściej zostały podane przez dwie osoby, zaś pięciu respondentów zajęła inne stanowisko w tej kwestii. Dwa rodzaje zabaw otrzymały odpowiedź „tak” od wszystkich uczestników badania, są to odpowiedzi: „na czworakach” i „z mocowaniem i dźwiganiem”. Zabawy skoczne wyłącznie jedna osoba wskazała wśród tych najczęściej wybieranych, to samo dotyczy zabaw określanych jako rzutne, a także tych z wykorzystaniem piłki. Reszta osób przy każdej z wymienionych aktywności udzieliła odpowiedzi „nie”.

Uzyskaj pomoc – poprawprac.pl

Zakończenie

Nie podlega wątpliwości, iż w dziedzinie muzyczno-ruchowej tkwi mnóstwo możliwości działania na dziecko. Ruch wykonywany podczas muzyki mniej męczy, można go zwielokrotnić oraz przyspieszyć w sposób dla ucznia nieuciążliwy. Ruch łączy z muzyką pozwala pielęgnować i rozwijać u dziecka to, co u niego jest najwartościowsze, indywidualne, osobiste, twórcze, co zmusza do odczuwania i przeżywania, a tym samym do myślenia.

Ruch przy muzyce ma pozytywny wpływ na prawidłowy rozwój fizyczny dziecka, poprawia koordynację ruchową, postawę, wprowadza dyscyplinę, która wyraża się gotowością do wykonania zadań. Nie można zapomnieć o wychowawczym znaczeniu a mianowicie: współpraca w grupie w trakcie zabaw ruchowych, podporządkowanie się zasadom. Jednocześnie zależne od jednostki prawidłowe wykonanie ćwiczeń wyrabia poczucie solidarności z grupą, a także współodpowiedzialność.

Ruch ma duże oraz niezastąpione wartości. Jest czynnikiem stymulującym rozwój dziecka. Ruch może zastąpić wiele leków, lecz wszystkie razem wzięte nie zastąpią ruchu. W toku kształcenia dziecka nie może, więc zabraknąć kontaktu z muzyką i ruchem bowiem tkwią w nich ogromne możliwości artystyczne, wychowawcze oraz dydaktyczne.

Analizując rezultaty badań, prowadząc zabawy przekonałam się, że są one niezbędnym warunkiem do rozwijania umiejętności współpracy w zespole dzieci.

Zabawy w grupie uczą porządku, dyscypliny, współodpowiedzialności, a indywidualne wykonanie ćwiczeń daje zadowolenie, poprawia samopoczucie oraz wiarę w siebie nieśmiały dzieci. W zabawach i ćwiczeniach rytmicznych, dzieci czują się usatysfakcjonowane z podejmowanych zadań.

Nauczyciel wychowania przedszkolnego winien podjąć wszystkie starania, by dzieci rosły oraz działały w atmosferze życzliwości, bezpieczeństwa, aby dobro dziecka z całą złożonością jego problemów rozwojowych oraz duchowych stało na czele każdego zabiegów wychowawczo-dydaktycznych.